

Drugo nacionalno poročilo Republike Slovenije za Univerzalni periodični pregled

Ljubljana, 19. 6. 2014

I. Opis metodologije priprave poročila

Republika Slovenija (v nadaljevanju Slovenija) je marca 2012 Uradu visoke komisarke ZN za človekove pravice posredovala vmesno poročilo o izvajanju sprejetih priporočil iz pregleda v letu 2010. Z izvajanjem priporočil so bili redno obveščeni tako Medresorska delovna komisija za človekove pravice kot tudi NVO. Slovenija je s pripravami na drugi krog pregleda v okviru univerzalnega periodičnega pregleda v Svetu OZN za človekove pravice začela v letu 2012. Za koordinacijo priprav nacionalnega poročila je bil zadolžen Sektor za človekove pravice Ministrstva za zunanje zadeve. V pripravo nacionalnega poročila so bili vključeni pristojna ministrstva in vladne službe. Pred sprejemom poročila na Vladi je osnutek obravnavala Medresorska komisija za človekove pravice, z njim so bile seznanjene tudi nevladne organizacije in Varuh človekovih pravic.

II. Razvoj na področju normativnega in institucionalnega okvirja ter zaščite in promocije človekovih pravic v obdobju 2010-14

V času od podaje prvega poročila (A/HRC/WG.6/7/SVN/1) je prišlo do nekaterih sprememb institucionalnega okvirja. Ukinil se je Urad za enake možnosti, katerega delokrog se je vključil pod Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, medtem ko je Urad za narodnosti prešel v Kabinet predsednice Vlade, Urad za verske skupnosti pa zdaj deluje v okviru Ministrstva za kulturo. Slovenija je prvič v kabinetu PV dobila posebnega državnega sekretarja za vzpostavitev dialoga s civilno družbo in koordinacijo državljskih pobud. Zagovornik načela enakosti organizacijsko sedaj sodi pod MDDSZ. Ob tem NVO opozarjajo, da bi bilo treba okrepiti institut zagovornika načela enakosti in širši institucionalni okvir varstva človekovih pravic. Slovenija še preučuje, kakšne so možne modalitete, da se Varuha človekovih pravic uvrsti v skupino A po Pariških načelih o nacionalnih institucijah s področja človekovih pravic.

Od pregleda Slovenije v okviru UPP leta 2010 so bili sprejeti nekateri novi ukrepi:

Novela Kazenskega zakonika¹, ki je začela veljati maja 2012, je prinesla več sprememb. Med drugim so bili podaljšani roki za zastaranje izvršitve kazni, dopolnjena opredelitev kaznivega dejanja terorizma in trgovine z ljudmi, uvedena nova kazniva dejanja pridobivanja oseb, mlajših od 15 let za spolne namene (t.i. *grooming*) ter naklepne pridobitve dostopa do pornografskega gradiva s pomočjo informacijskih in komunikacijskih tehnologij. Določena je bila tudi kvalificirana oblika kaznivega dejanja zlorabe prostitucije, kjer je žrtev mladoletna oseba in zvišana kazen za kazniva dejanja zlorabe mladoletnikov za izdelavo pornografskih vsebin ali sodelovanja v pornografskih predstavah. Z novelo je bila tudi spremenjena določba o javnem spodbujanju sovraštva, nasilja ali nestrpnosti, tako da varovane kategorije simbolov vključujejo tudi etnične simbole, objava takih besed na spletnih straneh pa se šteje za kvalificirano obliko kaznivega dejanja. Na podlagi ratifikacije sprememb iz Kampale pa je Kazenski zakonik tudi natančneje opredelil kaznivo dejanje agresije in razširil kaznivo dejanje vojnega hudodelstva na uporabo strupov, plinov in t.i. dum-dum nabojev tudi v notranjih oboroženih spopadih. Z novelo se je omejila tudi odgovornost odgovornih urednikov za kazniva dejanja, storjena z javno objavo – tako slednji ne odgovarjajo poleg avtorjev, če so ti znani, če so v objavo privolili in ni ovire za njihov pregon. Odgovornost urednika spletnih strani se je izključila, če gre za objavo na spletnih straneh, ki uporabnikom omogočajo objave vsebin v realnem času oziroma brez predhodnega nadzora na prosto dostopnih spletnih straneh, in urednik zato ne more preprečiti objave.

Hkrati z novelo Kazenskega zakonika je bila objavljena (in je začela veljati) tudi novela Zakona o kazenskem postopku, katere večja novost je t.i. predobravnavni narok, kar pomeni, da se lahko obdolženec pogodi s tožilstvom in prizna krivdo. V tem primeru se postopek skrajša zgolj na narok za izrek kazenske sankcije, obdolžencu pa se lahko kazen zniža tudi pod sicer določeno najnižjo kazen.

Pri zakonodaji in politiki preprečevanja in **boja proti trgovini z ljudmi** velja poudariti evropske dokumente in usmeritve, ki so vplivali na potek dejavnosti v Sloveniji tudi v referenčnem obdobju. Določbe direktive 2011/36/EU so v glavnem prenesene v nacionalno zakonodajo. 113. člen Kazenskega zakonika - kaznivo dejanje Trgovine z ljudmi, je bil razširjen z novo izvršitveno obliko. Namen trgovine z ljudmi je namreč lahko poleg spolne zlorabe, prisilnega dela, suženjstva in služabništva tudi uporaba oseb, s katerimi se trguje za izvrševanje kaznivih dejanj (npr. novačenje za ulične tatvine). Novost v prvem odstavku je tudi dodano besedilo, ki odpravlja morebitni dvom glede kaznivosti dejanja trgovine z ljudmi, storjenega s privolitvijo oškodovancev. Ker so žrtve tega

kaznivega dejanja v popolnoma podrejenem položaju, njihovega morebitnega soglasja ni mogoče upoštevati, kar pomeni, da je podana absolutna privolitvena nesposobnost. V drugem odstavku je z novelo kot kvalificirana oblika kaznivega dejanja trgovine z ljudmi vključeno tudi "dajanje ali prejemanje plačil ali koristi, da se doseže soglasje osebe, ki ima nadzor nad drugo osebo". Strožje kaznovanje je v takem primeru utemeljeno v dodatnem neposrednem ekonomskem izkoriščanjem nadzora nad ljudmi, s prodajanjem odstopa takega nadzora ali njegovim kupovanjem, zaradi storitve dejanj iz prvega odstavka 113. člena KZ-1. Tudi v tem delu dopolnitev zakonskih znakov trgovine z ljudmi omogoča ustrežnejši okvir za pregon vseh znanih oblik tega kaznivega dejanja in izrekanje sorazmernih kazenskih sankcij. Prav tako je bil v 199. členu Kazenskega zakonika (kaznivo dejanje Zaposlovanja na črno) dodan nov tretji odstavek, ki izrecno omenja izkoriščanje žrtev trgovine z ljudmi. Sicer pa so nekatere določbe Direktive, predvsem tiste ki niso neposredno obvezujoče, le delno prenesene v nacionalni okvir. Tako ni posebej opredeljene definicije "žrtev trgovine z ljudmi", pomoč žrtvam trgovine z ljudmi se izvaja le na podlagi pogodbenega razmerja s civilnodružbeno organizacijo kot izvajalcem tovrstnih programov, neustrezno je urejena umestitev nacionalnega poročevalca, predvsem pa ni zagotovljena neodvisnost ocenjevanja ukrepov.

Državni zbor je leta 2013 sprejel ustavni zakon o **spremembah Ustave** (90., 97. in 99. Člena). Zakonodajni referendum lahko po novem zahteva 40.000 volivcev, ne pa več tudi tretjina poslancev in državni svetniki. Poleg drugih sprememb so z ustavo odslej določene tudi vsebine, o katerih referendum ni mogoč, med drugim o zakonih o ratifikaciji mednarodnih pogodb in o zakonih, ki odpravljajo protiustavnost na področju človekovih pravic.

Od leta 2008 trajajoča gospodarska kriza ima številne posledice na **socialne pravice**. Zaradi povečanja brezposelnosti in zmanjševanja dohodkov v populaciji, od leta 2009 naraščajo stopnje tveganja revščine (leta 2009 11,3 %, leta 2012 13,5 %). V obdobju krize se je stopnja tveganja revščine povečala pri vseh socialnih skupinah in vseh tipih gospodinjstev, pri čemer so še zlasti ranljiva gospodinjstva brez delovno aktivnih članov ter eno starševska gospodinjstva. Sicer imajo visoka tveganja revščine starejši od 65 let (19,6 % v letu 2012), še posebej starejše ženske, ki živijo same. Stopnja tveganja revščine otrok (0 – 17 let) se je iz 11,2 % v letu 2009 povečala na 13,5 % v letu 2012. Delež oseb, ki so resno materialno prikrajšane (vsaj po 4 od 9 elementov prikrajšanosti), je bil leta 2009 6,1 %, leta 2012 pa 6,6 %. Po navedbah NVO se povečuje tudi število oseb brez ustreznega zdravstvenega zavarovanja.

Vlada Republike Slovenije se trudi v zaostreni socialni situaciji in pri sprejemanju varčevalnih ukrepov za konsolidacijo proračuna zaščititi pravice in položaj najbolj ranljivih kategorij prebivalstva, to je socialno in materialno šibkih. V svojih strateških dokumentih (npr. Resolucija o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2013-2020, ki jo je Državni zbor sprejel aprila 2013) in v Nacionalnih reformnih programih, ki so nacionalni odgovor na evropsko strategijo do leta 2020, si je Slovenija zastavila zmanjšanje števila oseb, ki tvegajo revščino ali socialno izključenost do leta 2020 za 40.000 oseb (glede na stanje v letu 2008). V zaostreni socialni situaciji sistem socialnih transferov še vedno relativno učinkovito blaži revščino. Učinek socialnih transferov (brez pokojnin) na zmanjšanje tveganja revščine v letu 2012 je bil 46,4 %, kar Slovenijo še vedno uvršča med države EU, ki imajo najvišji učinek socialnih transferov (brez pokojnin) na stopnje tveganja revščine (leta 2012 je bil v povprečju 28 držav EU ta učinek 34,4 %). Slovenija tudi še vedno sodi med države z relativno majhno neenakostjo porazdelitve dohodka v populaciji. Ginijev količnik je bil tako v letu 2012 23,7 % (povprečje 28 držav EU 30,6 %).

Leta 2010 sta bila na socialnem področju sprejeta nova zakona (Zakon o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev² in Zakon o socialnovarstvenih prejemkih³), ki urejata pravice, ki se zagotavljajo iz javnih sredstev in so odvisne od materialnega položaja posameznikov in družin. Izvajanje obeh zakonov se je začelo januarja 2012. Ključni cilj nove socialne zakonodaje je bil oblikovanje bolj pravičnega in dolgoročno vzdržnega sistema dodeljevanja pravic iz javnih sredstev, ki so vezane na materialni (dohodkovni in premoženjski) položaj posameznikov in družin. Vendar je bila posledica tudi zmanjšanje javnih sredstev in število upravičenk in upravičencev. MDDSZ je na podlagi ugotovitev analiz izvajanja nove socialne zakonodaje ter pripomb strokovne javnosti v letu 2013 pripravilo in predlagalo Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o socialno varstvenih prejemkih⁴ in Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev⁵. Določene določbe omenjenih zakonov so se začele uporabljati 1.1.2014, določene pa se bodo začele uporabljati 1.9.2014. S spremembami, ki jih prinašata sprejeta zakona, se v odnosu na omenjena zakona iz leta

2010 povišujejo javna sredstva, ki jih lahko dobijo nekatere ranljive in prikrajšane skupine, s čimer se izboljšuje njihov materialni položaj. Prav tako je bil razširjen krog upravičencev do denarne socialne pomoči in varstvenega dodatka, izboljšani so bili pogoji za pridobitev izredne denarne socialne pomoči in bolj ugodno se upoštevajo spremembe periodičnih dohodkov.

MDDSZ poleg denarne socialne pomoči, ki jo upravičeni državljani dobijo neposredno, v okviru sofinanciranja programov socialnega varstva že vrsto let sofinancira tudi različne programe, ki so namenjeni ljudem v stiski in jih izvajajo nevladne organizacije. Sem sodijo predvsem programi, ki vključujejo najranljivejše ciljne skupine kot so otroci s težavami v odraščanju, otroci in mladostniki, prikrajšani za primerno družinsko življenje, žrtve različnih oblik nasilja, brezdomci, Romi, invalidi, osebe s težavami v duševnem zdravju, zasvojene osebe, žrtve zlorab in trgovine z ljudmi, ekonomski migranti, umirajoči ter žalujoči in druge osebe, ki se znajdejo v stiskah, katere so pogosto posredno ali neposredno povezane tudi z revščino. Nevladne organizacije, ki delujejo na terenu na humanitarnem področju, delujejo na podlagi zagotovljenih sredstev za delovanje in izvajanje programov in so partnerji države pri reševanju socialnih stisk.

Na področju **izobraževanja** izpostavljamo spremembe zakona o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami⁶, ki na novo opredeljujejo postopek usmerjanja in s tem v večji meri zagotavljajo usmerjanje otrok v skladu z njihovimi posebnimi vzgojno-izobraževalnimi potrebami. Leta 2011 je nastala Bela knjiga o izobraževanju v Republiki Sloveniji, ki prinaša analizo šolskega sistema in predlog sistemskih rešitev vzgoje in izobraževanja. Ta osnovni kurikularni dokument opredeljuje temeljne cilje vzgoje izobraževanja, ki so implementirani v delo vzgojno-izobraževalnih zavodov. Sprejete so bile tudi tri pomembne resolucije za daljše obdobje, in sicer Resolucija o nacionalnem programu za mladino 2013-2022⁷, Resolucija o nacionalnem programu izobraževanja odraslih za obdobje 2012-2020⁸ in Resolucija o Nacionalnem programu visokega šolstva 2011-2020⁹. Septembra 2010 je začel veljati tudi nov Pravilnik o šolskem redu v srednjih šolah¹⁰, ki določa pravice, dolžnosti in prepovedi za dijake v času pouka, način uveljavljanja pravic, izpolnjevanja dolžnosti, ukrepanje za kršitve, določene s tem pravilnikom in s splošnimi akti šole ter obveznosti šol.

Vlada Republike Slovenije je januarja 2014 sprejela Jamstvo za **mlade z izvedbenim načrtom 2014 – 2015**. Ključni cilji jamstva so izboljšati prehod iz izobraževanja v zaposlitev, hitrejša aktivacija mladih brezposelnih in zmanjšanje same brezposelnosti. S sprejetjem Jamstva za mlade Slovenija jamči, da bo vsaki mladi osebi v starosti od 15 do 29 let ponujena zaposlitev (tudi s pripravništvom), usposabljanje na delovnem mestu, vključitev v formalno izobraževanje ali krajša oblika institucionalnega ali praktičnega usposabljanja, v štirih mesecih po prijavi v evidenco brezposelnih oseb pri Zavodu Republike Slovenije za zaposlovanje.

Eden glavnih ciljev nedavne reforme **delovnopravne zakonodaje** je bilo zmanjšanje segmentacije trga dela s spremembo zakonodaje¹¹ o varnosti zaposlitve za nedoločen čas. Reformo dopolnjujejo posebne določbe glede sklepanja pogodb o zaposlitvi za določen čas in različni ukrepi za zagotovitev večje varnosti za najbolj ranljive skupine. Novost zakona je tudi pravica do odpravnine ob prenehanju pogodbe o zaposlitvi za določen čas. Dodatne ukrepe glede prispevkov za zmanjšanje segmentacije trga dela prinaša nova pokojninska zakonodaja. ZPIZ-2 določa olajšave za delodajalce pri zaposlovanju starejših in mladih delavcev ter mater, ki skrbijo za otroka do tretjega leta starosti, in za osebe, ki prvič registrirajo opravljanje samostojne dejavnosti. Posebna težava, ki jo je potrebno rešiti pri zmanjševanju segmentacije trga dela, je študentsko delo. Zato potrebne ukrepe predvideva osnutek zakona o študentskem delu, ki je trenutno v obravnavi na vladi. MDDSZ pričakuje, da se bo z naštetimi in drugimi ukrepi, kot so olajšave za delodajalce, ki zaposlijo brezposelne osebe, in povračilo prispevkov ob zaposlitvi mladih brezposelnih oseb, omejilo študentsko delo in zvišalo število zaposlitev na podlagi pogodbe.

V referenčnem obdobju so bili na področju sistemske ureditve **zdravstvenega varstva** sprejeti številni predpisi. Spremembe in dopolnitve Zakona o zdravstveni dejavnosti¹² so okrepile dejavnosti javnega zdravja ter zagotovile, da se z razpoložljivimi sredstvi doseže kakovostno izvajanje dejavnosti javnega zdravja v okviru javne službe ob doseganju maksimalnih koristi in zadovoljstva uporabnikov javne službe. Spremembe in dopolnitve Zakona o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju¹³ se nanašajo predvsem na vzpostavitev enakopravnih pogojev vseh zavezancev za plačilo prispevkov za zdravstveno zavarovanje, na nižanje višine odstotkov kritja stroškov zdravstvenih storitev iz naslova obveznega zdravstvenega zavarovanja, na umestitev sistema terapevtskih skupin zdravil v

sistem oskrbe z zdravili ter na nižanje višine nadomestil v času zadržanosti od dela zaradi bolezni v prvih 90 dneh zadržanosti od dela. Spremembe in dopolnitve Zakona o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju¹⁴ iz leta 2013 so odpravile določena nesorazmerja pri plačevanju prispevkov za obvezno zdravstveno zavarovanje, s čimer se je povečala solidarnosti zavarovanih oseb. V slovenski pravni red se je prenesla tudi Direktiva o uveljavljanju pravic pacientov pri čezmejnem zdravstvenem varstvu.

Na področju zagotavljanja **primerne bivališča** je od uvedbe subvencij tržnih najemnin število upravičencev vsako leto narašča, najbolj v mestnih občinah. Leta 2010 je subvencijo tržne najemnine prejelo 782 upravičencev, leta 2011 je subvencijo prejelo 816 upravičencev, leta 2012 pa že 1406 upravičencev, kar je delno posledica dejstva, da občine ne uspejo zagotavljati zadostnega števila neprofitnih stanovanj. Prav tako naraščajo potrebe bo bivalnih enotah - v letu 2012 so občine ocenile, da bi jih potrebovale še cca 600. V letu 2012 je bila nacionalna stanovanjska varčevalna shema v okviru varčevalnih ukrepov v celoti ukinjena, saj se je izkazalo, da se ne uresničuje namen zaradi katerega je bila vzpostavljena. V pripravi je Nacionalni stanovanjski program za obdobje 2014-2023, ki bo nadomestil ukinjeno varčevalno shemo z učinkovitejšimi ukrepi za zagotavljanje primerne stanovanjske oskrbe mladim in ostalim ranljivim skupinam prebivalstva.

Skrb za zdravo in čisto okolje je visoko na vrednostni lestvici državljanov Republike Slovenije in tako je **pravica do zdravega življenjskega okolja** zapisana tudi v Ustavi Republike Slovenije. Podrobneje to pravico ureja Zakon o varstvu okolja, ki je bil sprejet 22. aprila 2004, spremenjen in dopolnjen pa nazadnje oktobra 2013. Namen sprememb je bila odprava nekaterih kršitev, ki jih je ugotovila Evropska komisija in posodobitev zakona v skladu s trenutnimi smernicami in spoznanji ter stanjem okolja na globalni ravni. Poleg tega predstavlja sprememba zakona dodatni korak k večjemu vplivu javnosti na urejevanje zadev s področja okolja. Glavne strateške naloge Vlade na področju okolja so ohranjanje in izboljšanje okolja z načrtovanjem politik in ukrepov za zagotavljanje kakovostnega zunanjega zraka, zlasti na območjih z dolgotrajnimi preseganji dovoljenih vrednosti, kjer je bil dosežen opazen napredek. Vlada si prizadeva tudi za ohranjanje narave in ekosistemov, za varovanje vodnih virov, vključno z omogočanjem dostopa do pitne vode z izgradnjo manjkajočih vodovodov in za izgradnjo ustrezne infrastrukture za ravnanje z odpadki. Posebna skrb je namenjena trajnostni rabi naravnih virov s spodbujanjem trajnostne proizvodnje in potrošnje.

Slovenija si tudi na področju kmetijstva in podeželja prizadeva za trajnostni razvoj, ki bo pomenil večjo prehransko varnost preko večanja proizvodnje hrane in samooskrbe ob skrbi za ohranjanje naravnih virov ter za njihovo trajnostno upravljanje. Preko kmetijskih ukrepov in ukrepov razvoja podeželja so naporji usmerjeni tudi v izboljšanje življenjske ravni in krepitev enakosti med spoloma.

Maja 2010 je Slovenijo obiskala posebna poročevalka ZN za **človekovo pravico do čiste pitne vode in sanitarij** Catarina de Albuquerque, kar je sploh prvi obisk katerega od nosilcev mandatov posebnih postopkov Sveta Združenih narodov za človekove pravice v Sloveniji, katerim je Slovenija izdala odprto vabilo za obisk državi. V njenem končnem poročilu je generalna ocena obiska in stanja na tem področju v Sloveniji pozitivna, zapisala pa je precej kritičnih ugotovitev glede dostopa do pitne vode in sanitarij v primeru romske skupnosti na Dolenjskem, ki pa se rešujejo sistematično in dolgoročno¹⁵.

Med 7. in 9. aprilom 2014 se je v Sloveniji mudila posebna predstavnica generalnega sekretarja ZN za problematiko nasilja nad otroki (SRSG VAC) Marta Santos Pais. SRSG VAC je izkoristila udeležbo na 24. Nacionalnem otroškem parlamentu in okrogli mizi, ki jo je pripravilo MZZ ob 25. obletnici Konvencije o otrokovih pravicah ob robu tokratnega otroškega parlamenta, tudi za pogovore s številnimi predstavniki vladnih in nevladnih organizacij v Sloveniji. Udeležila se je tudi ene od proslav ob 8. aprilu Dnevu Romov.

Za rešitev **problematike izbrisanih** iz registra stalnega prebivalstva je Republika Slovenija leta 2010 sprejela Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o urejanju statusa državljanov drugih držav naslednic nekdanje SFRJ v Republiki Sloveniji¹⁶, ki je začel veljati 24.7.2010.¹⁷ Ta zakon je za osebe, ki so bile izbrisane iz registra stalnega prebivalstva omogočil ureditev statusa v Republiki Sloveniji z možnostjo pridobitve dovoljenja za stalno prebivanje od izbrisa dalje (za nazaj).

Poleg navedenega pa je Republika Slovenija v letu 2013 sprejela še posebno odškodninsko shemo, ki predstavlja pravično zadoščenje za osebe, ki so jim bile z izbrisom kršene človekove pravice, t.j.

Zakon o povračilu škode osebam, ki so bile izbrisane iz registra stalnega prebivalstva¹⁸, ki je začel veljati 18.12.2013, uporabljati pa je začel 18.6.2014.

Zakon o mednarodni zaščiti¹⁹ je bil v referenčnem obdobju predmet več sprememb in dopolnitev. Večina jih je prinesla višje standarde v postopkih pridobitve mednarodne zaščite, večje pravice prosilcem za mednarodno zaščito ter izboljšale pogoje za uspešno vključitev oseb z mednarodno zaščito. Med drugim je bila uvedena žepnina za prosilce za mednarodno zaščito, skrajšal se je rok za njihov dostop na trg dela, dostop do visokošolskega in univerzitetnega izobraževanja pa se je izenačil s pogoji, kot jih imajo državljani. Iz razloga slabe javno-finančne situacije v državi se je znižala višina finančne pomoči za razseljene prosilce, pri čemer je potrebno poudariti, da imajo prosilci vedno možnost nastanitve v azilnem domu, kjer imajo zagotovljeno popolno oskrbo. Brezplačna pravna pomoč v pritožbenih postopkih se prosilcem za mednarodno zaščito zagotavlja preko projekta pravne pomoči, ki ga ministrstvo financira s pomočjo sredstev Evropskega sklada za begunce in ga v azilnem domu kontinuirano izvajajo nevladne organizacije, ki zagotavljajo učinkovito in kvalitetno uveljavljanje pravic prosilcev v postopku, njihova pomoč pa jim je dostopna vsakodnevno. Celovito se je uredilo zakonito zastopništvo mladostnikov brez spremstva, slednjim se je razširil tudi obseg pravic iz zdravstvenega varstva. Uvedena je bila enkratna denarna pomoč za osebe z mednarodno zaščito, dovoljenje za prebivanje v novi kartični obliki ter z vidika varnostnih standardov prenovljen potni list za begunca. Hkrati se je zakonodaja s področja mednarodne zaščite prilagodila tudi prenovljeni Kvalifikacijski direktivi EU.

V letu 2011 je začel veljati nov **Zakon o tujcih**²⁰, katerega zasnova ostaja enaka zakonu iz leta 1999. Pri njegovi pripravi so bile upoštevane smernice Evropske komisije glede prostega pretoka oseb. Na novo pa zakon ureja vprašanje nacionalnega interesa pri pridobivanju dovoljenja za bivanje. Novosti prinašajo predvsem olajšave oziroma dvig nivoja pravic migrantom. Tako daje zakon več pravic tujcu, ki je v postopku prisilne odstranitve, saj mu je dana možnost, da državo zapusti prostovoljno, hkrati pa ima zagotovljeno ustrezno pravno varstvo. Zakon tudi zagotavlja varovanje pravic tujcem, ki so žrtve nezakonitega zaposlovanja, saj omogoča tujcu pridobitev dovoljenja za zadrževanje in v kasnejši fazi tudi dovoljenja za prebivanje, če je tujec pripravljen sodelovati s sodnimi organi v sodnem postopku (kazenskem in tudi civilnem) zoper delodajalca. Možnost ureditev statusa žrtev trgovine z ljudmi je sicer dopuščala že prejšnja oblika zakona, vendar določbe novega zakona to možnost izrecno opredeljujejo. Aprila 2014 je bila sprejeta novela Zakona o tujcih²¹, ki se bo pričela uporabljati 1. januarja 2015, in z novelo Zakona o zaposlovanju in delu tujcev uvaja enotno dovoljenje za prebivanje in delo ter z odpravo administrativnih ovir in uveljavitvijo načela "vse na enem mestu" olajšuje pridobitve dovoljenja za prebivanje za nekatere kategorije tujcev, dodano pa se zakonodaja prilagaja tudi standardom EU na področju vračanja.

Za tujce je relevantna tudi sprememba **Zakona o osnovni šoli**²² iz leta 2011, ki določa, da se za otroke, ki prebivajo v Sloveniji in katerih materni jezik ni slovenski jezik, ob vključitvi v osnovno šolo organizira pouk slovenskega jezika in kulture, s sodelovanjem z državami izvora pa tudi pouk njihovega maternega jezika in kulture. Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport je leta 2012 sprejelo Smernice za izobraževanje otrok tujcev v vrtcih in šolah, ki imajo namen pomagati vrtcem in šolam pri načrtovanju vzgojno-izobraževalnega dela z otroki tujci. Ministrstvo tudi sofinancira dopolnilni pouk maternih jezikov in kultur za otroke tujcev, tako da zagotavlja pavšalni znesek za učenca/dijaka, ki ta pouk obiskuje. Stroške učitelja nosi izvorna država, lahko pa tudi starši, društva itd. Ministrstvo od avgusta 2013 financira projekt »*Izboljšanje usposobljenosti strokovnih delavcev za uspešnejše vključevanje učencev in dijakov priseljencev v vzgojo in izobraževanje*«, katerega namen je olajšati vključevanje otrok manjšinskih skupnosti in priseljencev v vzgojo in izobraževanje ter okrepiti medkulturne kompetence učiteljev in strokovnih delavcev. Projekt izvaja Institut za psihološko svetovalne razvojne projekte (do 31. 8. 2015).

5. junija 2010 je začel veljati Zakon o integriteti in **preprečevanju korupcije**²³ (ZIntPK), ki je pomembno razširil naloge in pristojnosti Komisije za preprečevanje korupcije ter uvedel od politike bolj neodvisen sistem imenovanja vodstva komisije, ki ga sedaj imenuje predsednik države na predlog posebne komisije. Komisija je v okviru razširjenih pristojnosti med drugim postala tudi prekrškovni organ. Če pri svojem delu naleti na sume korupcijskih kaznivih dejanj, o tem obvesti policijo in tožilstvo. V letu 2011 so bile določbe ZIntPK dvakrat novelirane, s čemer so bile pristojnosti komisije razširjene. Kljub temu komisija sama ocenjuje, da je ZIntPK še vedno pomanjkljiv, deloma tudi nejasen, predvsem glede zakonskih pristojnosti komisije v zvezi z učinkovitim izvajanjem nadzora in

sankcioniranja, problem pa je tudi v pomanjkanju strokovno usposobljenega osebja za izvajanje nalog komisije. Vlada Republike Slovenije je zaradi navedenega v »Programu ukrepov Vlade Republike Slovenije za preprečevanje korupcije«, ki bodo izvedeni v 2014 in 2015, kot enega izmed ukrepov opredelila tudi »Reorganizacijo delovanja Komisije za preprečevanje korupcije«, v okviru katere bodo oblikovane spremembe in dopolnitve ZIntPK, s katerimi naj bi se okrepile nadzorne pristojnosti komisije in vzpostavil neodvisni organ nadzora nad delom komisije z vidika integritete, objektivnosti in učinkovitosti njenega delovanja. Slovenija je članica skupne preiskovalne skupine »JIT« na temo prirejanje izidov in nogometnih tekem in prepovedanih stav, sodeluje pa tudi v INTERPOL-ovi delovni skupini »match fixing«. Slovenija je tudi vključena v IRIS project European Partnership on Sports – nacionalno mrežo v EU v boju proti prirejanju izidov tekem.

Svoboda vesti se v Republiki Sloveniji zagotavlja v skladu z mednarodnimi konvencijami, ustavo in deloma z Zakonom o verski svobodi²⁴. Ustavno sodišče je leta 2010 pravico do primerne pravne osebnosti vključilo v obseg človekove pravice do verske svobode in zato razveljavilo razmeroma stroge kriterije za registracijo verske skupnosti iz Zakona o verski svobodi. Versko skupnost lahko zdaj ustanovi 10 polnoletnih prebivalcev. Ustavno sodišče je zaradi ustavne ločitve države in verskih skupnosti prepovedalo tudi zaposlovanje verskih uslužbenec zaradi opravljanja verske dejavnosti v zaporih in bolnišnicah. Ker bolnišnice in zapori tudi pred prepovedjo niso zaposlovali verskih uslužbenec zaradi opravljanja verske dejavnosti, prepoved ne vpliva na izvajanje duhovne oskrbe v teh ustanovah.

Slovenija je od decembra 2011 polnopravna članica **Mednarodne zveze v spomin na žrtve holokavsta** (IHRA), v okviru katere posebno pozornost namenja tudi antisemitizmu. Stalna delegacija za IHRA bo v prihodnje posebno pozornost namenila tudi ti. 'zamolčanemu genocidu', ki se je zgodil nad Romi v drugi svetovni vojni, tudi na območju Slovenije.

Po tem, ko je bila maja 2012 ukinjena **Medresorska komisija za človekove pravice**, je bila ta ponovno ustanovljena aprila 2013. Medresorska komisija o svojem delu vsaki dve leti pripravi poročilo Vladi RS z morebitnimi predlogi sklepov in ga predloži v obravnavo in sprejem. Komisija usklajuje poročanje po ratificiranih mednarodnih pogodbah in drugih mehanizmih za varstvo človekovih pravic ter spremlja izvajanja mednarodnih obveznosti Slovenije z navedenega področja, vključno z izpolnjevanjem prostovoljnih zavez, ki jih je Slovenija podala v luči kandidature za članstvo v Svetu OZN za človekove pravice za obdobje 2016-18. Komisijo vodi Ministrstvo za zunanje zadeve, člani pa so predstavniki vseh ministrstev, statističnega urada Republike Slovenije, Kabinetna predsednica vlade, predstavniki civilne družbe in akademske sfere.

Slovenija je v referenčnem obdobju podpisala oz. ratificirala naslednje mednarodne pogodbe:

- **Konvencija Sveta Evrope o zaščiti otrok pred spolnim izkoriščanjem in spolno zlorabo (t.i. Lanzarotska konvencija)**, Republika Slovenija je konvencijo ratificirala 26.9.2013, zanjo je začela veljati 1.1.2014;
- **Konvencija Sveta Evrope o preprečevanju nasilja nad ženskami in nasilja v družini ter o boju proti njima**, Republika Slovenija je konvencijo podpisala 8.9.2011;
- **Protokol št. 15 o spremembah Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin**, Republika Slovenija je protokol podpisala 24.6.2013;
- **Protokol št. 16 h Konvenciji o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin**, Republika Slovenija je protokol podpisala 2.10.2013;
- **Tretji dodatni protokol k Evropski konvenciji o izročitvi**, Republika Slovenija je protokol podpisala 10.11.2010, notranjepravni postopek ratifikacije je v teku – pred obravnavo v Državnem zboru;
- **Četrty dodatni protokol k Evropski konvenciji o izročitvi**, Republika Slovenija je protokol podpisala 20.9.2012, notranjepravni postopek ratifikacije je v teku – pred obravnavo v Državnem zboru;
- **Dodatni protokol h Konvenciji o transferju obsojenih oseb**, Republika Slovenija je protokol ratificirala 26.9.2013, zanjo je začel veljati 1.1.2014;
- **Izbirni protokol h Konvenciji o otrokovih pravicah glede postopka sporočanja kršitev**, Republika Slovenija je protokol podpisala 28.2.2012;
- **Konvencija o tristranskih posvetovanjih za spodbujanje izvajanja mednarodnih delovnih standardov (Konvencija MOD št. 144)**, Republika Slovenija je konvencijo ratificirala 29.6.2011, zanjo je začela veljati 29.6.2012;

- **Konvencija o varstvu pravice do organiziranja in postopkih za določitev pogojev zaposlitve v javnem sektorju (Konvencija MOD št. 151)**, Republika Slovenija je konvencijo ratificirala 20.9.2010, zanjo velja od 20.9.2011
- **Konvencija o spremembi (spremenjene) konvencije o varstvu materinstva iz leta 1952 (Konvencija MOD št. 183)**, Republika Slovenija je konvencijo ratificirala 1.3.2010, zanjo velja od 1.3.2011;
- **Protokol iz leta 2002 h Konvenciji MOD št. 155 o varnosti in zdravju pri delu, 1981**, Republika Slovenija je protokol ratificirala 1.3.2010, zanjo velja od 1.3.2011;
- **Konvencija MOD št. 171 o nočnem delu**, Republika Slovenija je konvencijo ratificirala 10.2.2014;
- **Konvencija MOD št. 187 o spodbujanju varnosti in zdravja pri delu**, Republika Slovenija je konvencijo ratificirala 10.2.2014.

V letu 2013 je bilo v obravnavi 4. redno poročilo Slovenije po Evropski listini o regionalnih in manjšinskih jezikih Sveta Evrope, hkrati je potekal obisk pristojnega Odbora po Evropski listini v Sloveniji. Slovenija v letu 2014 podaja periodična poročila po Mednarodnem paktu o državljanskih in političnih pravicah (3. poročilo), po Mednarodni konvenciji za odpravo vseh oblik rasne diskriminacije (8. – 11. periodično poročilo), po Konvenciji OZN o pravicah invalidnih oseb (uvodno poročilo), po Konvenciji OZN za odpravo vseh oblik diskriminacije žensk (5. in 6. periodično poročilo) in predstavitevno poročilo (angl: Common Core Document). Novembra 2014 bo Republika Slovenija v Ženevi zagovarjala drugo periodično poročilo po Mednarodnem paktu o ekonomskih, socialnih in kulturnih pravicah.

III. Implementacija sprejetih priporočil iz 1. kroga pregleda

1. Pravna država: sodni zaostanki, sojenje v razumnem roku, enakost pred zakonom in kršitve, ki jih zakrivijo organi pregona (priporočila 30-31, 54-57)

Reforme sodstva za doseganje boljše učinkovitosti so bile izvedene. Slovenija nadaljuje z izvajanjem projektov, da bi odpravila sodne zaostanke. Kot rezultat lahko izpostavimo, da so se sodni zaostanki v bistvenem zmanjšali do te mere, da v tem okviru ni več moč govoriti o sistemskem problemu.

Sodišča	30.12. 2008	31.12. 2009	31.12. 2010	31.12. 2011	31.12. 2012	30.9. 2013	Odstotek Zmanjšanja (2008-2013)
Višja	667	242	326	788	1.005	999	+49,8%
Okrožna	10.748	14.452	24.275	24.121	22.355	20.192	+87,8%
Okrajna	262.656	239.477	236.043	215.733	175.475	160.777	-38,8%
Skupaj	274.071	254.171	260.644	240.642	198.835	181.968	-33,7%

Tabela 1: sodni zaostanki na sodiščih splošne pristojnosti prve in druge stopnje na dan 30.9.2013.

Če primerjamo podatke iz zadnjega poročila, ki se nanašajo na stanje 31. 12. 2008 z zadnjimi uradno objavljenimi podatki za prvih devet mesecev leta 2013, vidimo, da se je skupno število sodnih zaostankov na prvi in drugi sodni stopnji zmanjšalo skupaj za več kot tretjino. Gre za pomemben premik, če upoštevamo dejstvo, da so bili v letu 2009 in 2010 dvakrat zaostreni kriteriji za določitev sodne zadeve kot sodnega zaostanka²⁵.

Določeno zvišanje števila sodnih zaostankov na drugostopenjskih višjih sodiščih in prvostopenjskih okrožnih sodiščih, ki pa na skupno število sodnih zaostankov nimajo pomembnega vpliva (največ teh je na nivoju prvostopenjskih okrožnih sodišč) pa je tudi posledica mehke reorganizacije prvostopenjskega sodstva, ki ga je s 1. 1. 2010 s seboj prinesel Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o sodiščih²⁶ (novela ZS-I), s katero se je sodna uprava iz dotedanjih 55 prvostopenjskih (okrajnih in okrožnih) sodišč osredotočila na 11 okrožij. Ker je sedaj v ospredju delovanje okrožij, se je tudi na ta račun zmanjšalo število sodnega zaostanka na okrajnih, malenkost (absolutno gledano) pa povečalo število zaostanka na okrožnih sodiščih. Ni odveč omeniti, da ima v primerjavi z letom 2010

Slovenija danes 50 sodnikov manj, medtem ko pa se trendi zmanjševanja bremena nerešenih zadev in sodnih zaostankov nadaljujejo z nezmanjšanim tempom.

S 1. 1. 2013 se je formalno zaključil Projekt Lukenda. Kadrovski vidik projekta (tj. število dodatnega sodnega osebja) se je s podpisom Zaveze državljanom za izboljšanje stanja v sodstvu, ki so ga v juniju 2013 podpisali predsednica Vlade, minister za pravosodje in predsednik Vrhovnega sodišča, *de facto* podaljšal pod pogojem izpolnitve jasno definiranih ciljev zmanjševanja števila nerešenih zadev na slovenskih sodiščih. Poleg zakonodajne komponente pa se število nerešenih zadev na sodiščih – zlasti na področju reševanja gospodarskih sporov – uspešno rešuje tudi z uvedbo organizacijskih ukrepov, predvsem z uvedbo t.i. *Postopkovne triaže*, ki je bila leta 2012 z velikim uspehom pilotsko uveljavljena najprej na največjem pristojnem gospodarskem sodišču v državi, Okrožnem sodišču v Ljubljani.

V letu 2013 je bila prenovljena policijska zakonodaja, ki omogoča večjo operativno avtonomijo, zagotavljanje varnosti ter zaščito svobode in človekovih pravic v policijskih postopkih. Slednje predstavlja višji standard človekovih pravic in svoboščin zlasti v tistem delu, ko policija s svojimi pooblastili posega v svoboščine in pravice ljudi. Nadzor nad delom policije poleg notranjega nadzora, ki ga izvaja Ministrstvo za notranje zadeve (ta se kaže skozi usmerjanje in nadziranje izvajanje nalog policije in preko reševanja pritožb nad delom policistov) in nadzora, ki ga izvaja Policija sama, izvajajo tudi številne druge institucije in organi, ki skupaj zagotavljajo nepristransko, temeljito in učinkovito preiskavo zatrjevanih kršitev človekovih pravic in temeljnih svoboščin v policijskih postopkih. Najpomembnejši med njimi je Oddelek za preiskovanje in pregon uradnih oseb s posebnimi pooblastili na Specializiranem državnem tožilstvu Vrhovnega državnega tožilstva.

Od leta 2010 v policiji izvajajo usposabljanja za policiste kot tudi za delavce centrov za socialno delo in osnovnih šol po novem programu: Zavedanje stereotipov, obvladovanje predsodkov ter preprečevanje diskriminacije v multikulturni skupnosti. Izvedeni so bili tudi tečajji romskega jezika za policiste. Za mejne policiste so poleg rednih usposabljanj s področja mejnih zadev in tujcev organizirana predavanja o boju proti kulturnim stereotipom in diskriminaciji tujcev ter usposabljanja za opravljanje razgovorov z nezakonitimi migranti. Pravno-informacijski center nevladnih organizacij in Mednarodna organizacija za migracije med izvajanjem vračanja tujcev sodelujeta s policijo in tujcem nudita brezplačno pravno svetovanje. Višješolski študijski program za poklic policista, katerega stopnja je od leta 2013 dvignjena v višje strokovno izobraževanje (6. stopnja), med drugim omogoča poglobitev strokovnega znanja in usposobljenosti policistov za opravljanje policijskih nalog, med drugim tudi na področju varstva človekovih pravic v policijskih postopkih.

2. Boj proti diskriminaciji (priporočilo 19, 21, 26, 63, 64)

Leta 2010 in 2011 je Urad za enake možnosti izvajal projekt *Doseči enakost v raznolikosti*, ki je bil namenjen osveščanju o obstoju **različnih oblik diskriminacije** v naši družbi ter opozarjal na dejstvo, da nihče ne sme biti izpostavljen diskriminaciji zaradi svoje rase ali etnične pripadnosti, invalidnosti, starosti, vere ali prepričanja, spola, spolne usmerjenosti ali druge osebne okoliščine. Oblikovane so bile smernice za spodbujanje enakosti in varstva pred diskriminacijo, izvedene so bile izobraževalne delavnice in usposabljanja za NVO, državne uradnice in uradnike na nacionalni in lokalni ravni, sodnice in sodnike ter državne tožilke in tožilce ter obsežna medijska kampanja, katere namen je bil ozaveščanje o obstoju, prepovedi in škodljivosti diskriminacije, spodbujanje raznovrstnosti in večkulturnosti ter splošna promocija strpnosti do vseh, ne glede na njihov spol, narodnost, raso ali etnično poreklo, vero ali prepričanje, invalidnost, starost ali spolno usmerjenost. Vzpostavljena je bila tudi spletna stran www.enakost.si, na kateri so poleg informacij o samem projektu predstavljene tudi osnovne informacije o diskriminaciji, vključno z nasveti in priporočili za ravnanje v primerih diskriminacije in možnosti vložitve pobude za obravnavo primera domnevne diskriminacije pri zagovorniku načela enakosti. Informacije so bile dostopne tudi na zloženkah v 11.

Poleg Kazenskega zakonika, kjer je **javno spodbujanje sovražnosti in nestrpnosti** pod določenimi pogoji kvalificirano kot kaznivo dejanje, takšna zavržna dejanja prepoveduje tudi zakonodaja na področju medijev (Zakon o medijih²⁷), kjer je jasno določeno, da je prek programskih vsebin medijev oziroma prek avdiovizualnih medijskih storitev prepovedano spodbujati k narodni, rasni, verski, spolni ali drugi neenakopravnosti, k nasilju in vojni, ter izzivati narodno, rasno, versko, spolno ali drugo sovraštvo in nestrpnost. Prav tako Zakon o varstvu javnega reda in miru²⁸ v 20. členu, v povezavi s

pojavnimi oblikami prekrškov nasilnega in drznega vedenja, nedostojnega vedenja, poškodovanja uradnega napisa ali akta, pisanja po objektih in uničevanja državnih simbolov, kot poseben prekršek opredeljuje spodbujanje nestrpnosti kadar je kot namen storilca/ev prepoznano; vzbujanje narodnostne, rasne, spolne, etnične, verske, politične nestrpnosti ali nestrpnosti glede spolne usmerjenosti.

Inšpektorat Republike Slovenije za kulturo in medije je v obdobju 2011-2013 prejel štiri prijave domnevnih kršitev Zakona o medijih v zvezi s prepovedjo sovražnega govora oziroma spodbujanja k neenakopravnosti in nestrpnosti prek medijev, vendar pa postopek inšpekcijskega nadzora ni bil uveden, saj v konkretnih primerih oziroma dejanjih ni bilo zaznati elementov sovražnega govora. V letu 2011 pa je Inšpektorat na podlagi lastne zaznave suma storitve kaznivega dejanja javnega spodbujanja sovraštva, nasilja ali nestrpnosti po prvem in tretjem odstavku 297. člena Kazenskega zakonika, storjenega prek elektronske publikacije, na pristojno državno tožilstvo podal kazensko ovadbo zoper odgovorne osebe.

Za preprečevanje oziroma zmanjšanje sovražnega govora in drugih nezakonitih vsebin na spletu in spletnih medijih je izrazito učinkovita slovenska spletna prijavna točka Spletno-oko.si, kjer lahko vsakdo anonimno prijavi sovražni govor in druge nezakonite vsebine, ki se razširjajo prek spleta. Spletno-oko.si deluje v okviru programa Varnejši internet plus in organizacije INHOPE, kot člani svetovalnega telesa pa pri projektu sodelujejo tudi Vrhovno državno tožilstvo Slovenije in Policija ter predstavniki medijev in ostalih organizacij, ki aktivno delujejo za varovanje pravic otrok. Urad Republike Slovenije za mladino za Slovenijo od leta 2013 koordinira mladinsko kampanjo Sveta Evrope z naslovom "No hate speech movement", ki je evropska mladinska kampanja za človekove pravice na spletu. Kampanja vključuje mladinske strukture in organizacije, vezane na mladinski sektor Sveta Evrope. Dejavnosti med drugim vključujejo neformalno izobraževanje, medkulturni dialog in sovražni govor.

V letnem razpisu za sofinanciranje programskih vsebin medijev je kot njegov cilj oz. namen določena tudi »kultura javnega dialoga«. V segmentu razpisa, ki je namenjen t.i. programom posebnega pomena, ki so v javnem in kulturnem interesu Republike Slovenije, pa je kot eno izmed meril, po katerem se ocenjujejo posamezni projekti medijev, določeno tudi »zagotavljanje upoštevanja načela kulturne raznolikosti, načela enakih možnosti spolov ter uveljavljanja strpnosti.« Direktn poseg v medije s strani države pa zaradi svobode izražanja medijev in zaščite uredniške neodvisnosti ni mogoč oziroma ni dopusten.

Etično ravnanje poslancev je v pristojnosti Državnega zbora. V kolikor gre za primere, ki ne spadajo v okvir poslanske imunitete (npr. ko ne gre za nastopanje v okviru zasedanja Državnega zbora), velja prepoved sovražnega govora tudi za poslance.

2.1. Enakost med spoloma in opolnomočenje žensk (priporočilo 4, 14, 22, 23, 25, 65-70, 74)

Republika Slovenija je v skladu z Nacionalnim programom za enake možnosti žensk in moških 2005 – 2013, v okviru dvoletnih akcijskih načrtov, nadaljevala s prizadevanji za spodbujanje enakosti spolov in odpravo diskriminacije žensk.

V sodelovanju z relevantnimi partnerji je Vlada izvajala dejavnosti, ki med drugim spodbujajo udeležbo žensk na vodilnih mestih in v procesih odločanja v gospodarstvu ter krepitev vloge in položaja ženk v znanosti in raziskovanju. Med drugim je Urad za enake možnosti organiziral konferenco o vlogi menedžmenta pri oblikovanju nediskriminacijskih politik, vključno s preprečevanjem **diskriminacije po spolu**, izvedel raziskavo o stanju na področju uravnotežene zastopanosti žensk in moških na mestih odločanja v gospodarstvu, pripravil novinarsko konferenco z naslovom »*Ali res izkoriščamo ves potencial?*«, na kateri je bil izpostavljen problem neuravnotežene zastopanosti spolov na mestih odločanja, pripravil zloženko z enakim naslovom in sodeloval z Združenjem Manager – Sekcijo managerk pri pripravi smernic za spodbujanje enakosti na mestih odločanja v gospodarstvu.

Zakonodaja, ki določa minimalni delež žensk in moških na kandidatnih listah je pripomogla k **povečanju deleža žensk na položajih političnega odločanja**. V obravnavi je Predlog sprememb in dopolnitev Zakona o volitvah v Državni zbor, ki predvideva vsaj 40 odstotno zastopnost žensk in

moških na kandidatnih listah namesto sedanjih 35 odstotkov in dopolnjuje pravila pri sestavi kandidatne liste. Na državnozbornih volitvah 4. decembra 2011 je prišlo do pomembnega povišanja deleža poslank, saj je bila v Državni zbor izvoljena tretjina poslank. Poslanke in poslanci Državnega zbora so 27. februarja 2013 izvolili prvo žensko predsednico Vlade Republike Slovenije.

Po lokalnih volitvah leta 2010 je Urad za enake možnosti naročil analizo katere namen je bil proučiti vpliv sprejetega mehanizma t.i. spolnih kvot za kandidatne liste na izvoljivost žensk. Za položaj županje je na volitvah leta 2010 kandidiralo 11,95 odstotka žensk, izvoljenih pa je bilo 10 žensk (5 %). Delež kandidat na listah za mesta svetnic v mestnih in občinskih svetih je narasel, tako je bilo na kandidatnih listah 38 odstotkov kandidat, izvoljenih svetnic pa je bilo 23,26 odstotkov. Na območjih, kjer živi avtohtono naseljena romska skupnost, je bila med 18 romskimi svetniki izvoljena ena romska svetnica. Urad je sofinanciral tudi analizo o vplivu volilnih okrajev na izvoljivost žensk v Državni zbor. Leta 2011 je urad v sodelovanju z Vlado, Državnim zborom ter Univerzo v Ljubljani, Univerzo v Mariboru in Univerzo na Primorskem organiziral mentorski dan s političarko, ki je bil namenjen študentkam kot spodbuda za boljše razumevanje politike, političnega življenja in aktivne participacije.

Enako plačilo žensk in moških za enakovredno delo zagotavlja Zakon o delovnih razmerjih, v katerem so zajeta tudi priporočila Mednarodne organizacije dela za zadevno področje. V zvezi z zmanjševanjem plačnih razlik med spoloma Vlada ni izvedla nobenih posebnih aktivnosti, razen ozaveščanja o obstoječi razliki med plačami žensk in moških ter vzrokih za to, ob vsakoletnem evropskem dnevu enakega plačila. Po podatkih za leto 2012 je v Sloveniji razlika med povprečno plačo moških in žensk majhna (4,6 %) in je med najnižjimi v EU.

Prepoved spolnega nadlegovanja na delovnem mestu vsebuje Zakon o delovnih razmerjih. Zakon o varnosti in zdravju pri delu pa določa da mora delodajalec na delovnih mestih, kjer obstaja večja nevarnost za nasilje tretje osebe, poskrbeti za tako ureditev delovnega mesta in opremo, ki tveganje za nasilje zmanjšata in ki omogočata dostop pomoči na ogroženo delovno mesto. Po Uredbi o ukrepih za varovanje dostojanstva v organih državne uprave²⁹ mora vsak državni organ imeti najmanj eno svetovalko oziroma svetovalca, ki žrtvam nudi informacije in pomoč.

Vlada nadaljuje z izvajanjem različnih dejavnosti za **prepoznavanje in odpravljanje stereotipov**, predvsem z organizacijo posvetov, usposabljanj in seminarjev, z analizami in študijami o delitvi moči med ženskami in moškimi na različnih področjih, s spodbujanjem očetov k prevzemanju aktivnejše vloge pri skrbi za otroke in enakovredne delitve družinskega dela med ženske in moške ter odgovorno partnerstvo in starševstvo. Poleg dejavnosti na področju vzgoje in izobraževanja je prizadevanje usmerjeno tudi v spodbujanje enakovredne delitve družinskega dela med ženske in moške ter odgovorno partnerstvo in starševstvo.

Slovenija je odpovedala Konvencijo MOD o nočnem delu žensk, zaposlenih v industriji (št. 89), ker so pogoji preveč omejujoči in pomenijo diskriminacijo. Kljub odpovedi konvencije delavke ne bodo ostale brez varstva. Obstoječa zakonodaja v zvezi z nočnim delom zagotavlja posebno varstvo delavcev in delavk, ki opravljajo nočno delo, vendar ne glede na spol in ne glede na dejavnost, v kateri delajo.

Nacionalna delovna skupina za obravnavo podatkov o **maternalnih smrtih**, ki deluje pri Nacionalnem inštitutu za javno zdravje, je zadolžena za aktivno odkrivanje in podrobno analizo vseh primerov maternalnih smrti. Po enotnem protokolu je obravnavan vsak primer maternalne smrti. V letu 2012 je bilo objavljeno 3. poročilo o maternalni umrljivosti v Sloveniji za obdobje 2006-08. Stopnja maternalne umrljivosti je v tem obdobju znašala 18,2 na 100.000 živorojenih otrok, stopnja kasne maternalne umrljivosti pa 6,6 na 100.000. Poročilo o maternalni umrljivosti za obdobje 2009 – 2011 je v pripravi in bo predvidoma na voljo v letu 2014. Po preliminarnih podatkih znaša stopnja maternalne umrljivosti v obdobju 2009 – 2011 1,5 na 100.000 živorojenih otrok, stopnja kasne maternalne umrljivosti pa 13,7 na 100.000. Velika nihanja v stopnji maternalne umrljivosti so v Sloveniji posledica nizkih absolutnih števil. Na podlagi ugotovitev skupina vsake tri leta poda skupno poročilo s priporočili za strokovne klinične in javno zdravstvene ukrepe na področju **reproduktivnega zdravja**, ki se osredotočajo zlasti na pomen socialno ekonomskih dejavnikov, odkrivanje in zdravljenje duševnih motenj ter nujnost izobraževanja in osveščanja splošne javnosti in medicinske stroke. V obdobju 2010 – 2013 je bilo več strokovnih srečanj posvečenih ključnim vzrokom maternalne umrljivosti v Sloveniji, slovensko združenje za perinatalno medicino pa je potrdilo tudi več kliničnih smernic. Ministrstvo za zdravje sofinancira programe o reproduktivnem zdravju in reproduktivnih pravicah na nacionalni, regionalni in

lokalni ravni. Posebna pozornost je dana ženskam, ki zaradi neosveščenosti in socialne izključenosti ne koristijo storitev reproduktivnega zdravstvenega varstva, ki so jim na voljo, zato so zanje predvideni posebni programi promocije in varovanja reproduktivnega zdravja. Ker so poporodne duševne motnje in samomor med najpomembnejšimi vzroki maternalne umrljivosti v Sloveniji, je bil v letu 2013 na Nacionalnem inštitutu za javno zdravje pripravljen predlog programa odkrivanja in obravnave duševnih težav in motenj v obporodnem obdobju, ki bo služil kot osnova za predvidene nadaljnje aktivnosti.

Dejavnosti na področju nasilja nad ženskami in nasilja v družini so predstavljene v 3. Poglavju Nasilje v družini.

2.2. Istospolna partnerstva (priporočila 5, 6, 7, 8, 22)

Državni zbor je 16.6.2011 sprejel **Družinski zakonik**, ki je skupnost istospolnih partnerjev (partnerska skupnost, zunajpartnerska skupnost) izenačil s skupnostjo med moškim in žensko (zakonska zveza, zunajzakonska skupnost). Zakon pa je bil zavrnjen na referendumu 25.03.2012 ("ZA" - 45,45 %, "PROTI" - 54,55 %). MDDSZ je začelo pripravljati delovno gradivo za novi družinski zakonik in predlog Zakona o partnerski skupnosti. Predlog Zakona o partnerski skupnosti je bil aprila 2014 poslan že v medresorsko obravnavo in bil je v javni razpravi. Postopek zaradi odstopa vlade trenutno stoji. Slovenija je na 2. IDAHO forumu maja 2014 na Malti skupaj s 16 državami podpisala Deklaracijo o nameri, s katero želijo države podpisnice opozoriti na problem homofobije in transfobije.

2.3. Pravice invalidov (priporočili 4, 22)

Republika Slovenija je država s sodobno politiko invalidskega varstva. Slovenija je ratificirala Konvencijo ZN o pravicah invalidov in njen izbirni protokol leta 2008.

Novembra 2010 je bil sprejet Zakon o izenačevanju možnosti invalidov³⁰, katerega namen je preprečevanje in odprava diskriminacije invalidk in invalidov, ki temelji na invalidnosti, in ustvarjanje enakih možnosti na vseh področjih življenja. Namen zakona je preprečevanje in odprava diskriminacije invalidk in invalidov, ki temelji na invalidnosti in ustvarjanje enakih možnosti na vseh področjih življenja. Med temeljni načeli zakon opredeljuje zagotavljanje enakih možnosti kot načrtovane dejavnosti ter dostop invalidov do javnih služb, grajenega okolja, blaga in storitev, informacij ter komunikacij. Nadalje zakon opredeljuje pravico do enakopravnega sodelovanja v postopkih pred javnimi organi. Skladno z določbami Konvencije o pravicah invalidov, opredeljuje diskriminacijo zaradi invalidnosti kot posredno ali neposredno. Zakon vključuje tudi definicijo primerne prilagoditve in nadlegovanja zaradi invalidnosti. Nekateri ukrepi (pravica do tehničnih pripomočkov za premagovanje komunikacijskih ovir, pravica do plačila stroškov prilagoditve vozila in financiranje klicnega centra za gluhe) dopolnjujejo že obstoječe v drugih področnih predpisih.

Ključni predpis, ki ureja področje zaposlovanja invalidov v Sloveniji je Zakon o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov³¹, ki je bil sprejet leta 2004, zadnjič pa spremenjen leta 2011. Analiza izvajanja zakona v preteklih letih kaže, da so imeli ukrepi (zaposlitvena rehabilitacija, kvotni sistem, spodbude zaposlovanja, itd) pozitiven učinek. Kljub hudi gospodarski in finančni krizi je delež zaposlenih invalidov ostajal stabilen (približno 4% vsega delovno aktivnega prebivalstva). Ravno tako je delež brezposelnih invalidov med vsemi brezposelnimi, ostajal enak (približno 14%). Velja tudi izpostaviti, da se je v 2013 na novo zaposlilo skoraj 70% več invalidov kot pa se jih je v letu 2008, to je v letu, ko se Slovenija še ni soočala s finančno in gospodarsko krizo. To je rezultat aktivne politike na področju zaposlovanja invalidov – celovitega, povezanega in skupnega delovanja zaposlitvene rehabilitacije, spodbud za zaposlovanje invalidov in kvotnega sistema.

Vlada RS je januarja 2014 sprejela Akcijski načrt za invalide 2014-2021. Pred tem pa je že leta 2006 sprejela Akcijski program za invalide 2007 – 2013. Namen je spodbujati, varovati in zagotavljati polnopravno in enakovredno uživanje človekovih pravic invalidov in spodbujati spoštovanje njihovega dostojanstva. Program obsega trinajst temeljnih ciljev z 91-timi ukrepi, ki celovito urejajo vsa področja življenja invalidov. Temeljni cilji so: ozaveščanje in informiranje, bivanje in vključevanje, dostopnost, vzgoja in izobraževanje, delo in zaposlovanje, finančno-socialna varnost, zdravje in zdravstveno varstvo, kulturno udejstvovanje, šport in prostočasne dejavnosti, versko in duhovno življenje, samoorganiziranje invalidov, nasilje in diskriminacija ter staranje z invalidnostjo. Za izvajanje, spremljanje in nadziranje uresničevanja ciljev in ukrepov je bila imenovana medresorska delovna

skupina, v kateri sodelujejo tudi osrednje strokovne institucije ter predstavniki reprezentativnih invalidskih organizacij. Delovna skupina vsako leto predloži Vladi poročilo o uresničevanju akcijskega načrta.

2.4. Pravice narodnih, romskih in drugih etničnih skupnosti (priporočilo 27-29, 71, 73, 76, 89-92, 94, 95)

Aktivnosti v zvezi s pripravo Zakona o avtohtoni italijanski in madžarski narodni skupnosti v Republiki Sloveniji, ki bo prispeval k doslednejšemu uresničevanju pravic obeh narodnih skupnosti, potekajo. V ta namen je Urad Vlade za narodnosti novembra 2013 sklical sestanek s poslancema italijanske in madžarske narodne skupnosti.

V pripravi so nekatere spremembe **Zakona o romski skupnosti v Republiki Sloveniji (2007)**³² glede celostne ureditve položaja romske skupnosti v Sloveniji. Dodatno pa je zaščita romske skupnosti vgrajena tudi v druge področne zakone³³. Poleg zakonov je skrb za uresničevanje pravic romske skupnosti in za izboljšanje položaja njenih pripadnikov vgrajena tudi v številne programe, strategije in resolucije s posameznih družbenih področij.

Vlada je leta 2010 sprejela **Nacionalni program ukrepov za Rome za obdobje 2010 – 2015**, ki je nacionalna strategija na področju socialnega vključevanja Romov, katere uresničevanje v skladu z zakonom spremlja Komisija Vlade za zaščito romske skupnosti. Vlada enkrat letno poroča Državnemu zboru o uresničevanju zakona in sprejetega nacionalnega programa. V nacionalnem programu so identificirana prioriteta področja, na katerih so potrebni kratkoročni in dolgoročni ukrepi države in samoupravnih lokalnih skupnosti, in sicer na področjih bivalnih razmer, izobraževanja, zaposlovanja, zdravstvenega varstva, ohranjanja in razvoja različnih oblik romskega jezika, kulture, informativne in založniške dejavnosti ter osveščanja in boja proti diskriminaciji. Dolgoročni namen in cilj sprejetega programa ukrepov je s konkretnimi ukrepi vplivati na razvoj oziroma večanje medsebojnega razumevanja in dialoga med pripadniki romske skupnosti in večinskim prebivalstvom ter promovirati udeležanje človekovih in manjšinskih pravic. V letu 2015 se bo aktualna nacionalna strategija zaključila, zato bo sprejeta nova strategija, ki bo zajela obdobje od 2015 do 2020. Sredstva za izvajanje ukrepov se zagotavljajo iz nacionalnih sredstev, iz sredstev samoupravnih lokalnih skupnosti in iz sredstev EU. Podlage za črpanje slednjih na področju socialnega vključevanja Romov so že v pripravi in bodo zajeta v prenovljeni strategiji 2015-2020.

Ministrstvo za zdravje izvaja ukrepe za izboljšanje **zdravstvenega varstva Romov**. Nacionalni inštitut za javno zdravje skrbi za redno izvajanje ukrepov na območjih, kjer živijo Romi. Ukrepi se ocenijo vsako leto na podlagi organizacije nacionalnih letnih konferenc o zmanjševanju neenakosti v zdravju romske populacije, zdravju romskih žensk in zdravju romskih otrok, programov za promocijo zdravja med Romi, izvedenih aktivnosti za izboljšanje precepljenosti in hitrejšega iskanja pomoči v zdravstveni dejavnosti in upoštevanja navodil zdravstvenih delavcev ter organizacije delavnic s poudarkom na zdravju v romskih naseljih. Romi so kot ciljna skupina tudi med prednostnimi ciljnimi skupinami projektov, ki se bodo financirali iz sredstev Norveškega finančnega mehanizma.

Zavod za zdravstveno varstvo Murska Sobota je v preteklih 6 letih izvajal program spodbujanja zdravja romske skupnosti Khetoun ži sastipe – Skupaj do zdravja preko romskega radia ROMIC. Gre za tedenske radijske oddaje s preventivnimi sporočili s ciljem krepitve zdravja romskih skupnosti. Izvedene so bile tri nacionalne konference za zmanjševanje neenakosti "Zdravje romskih otrok" (Radenci, Novo mesto, Kočevje). V okviru Letnega programa Nacionalnega inštituta za javno zdravje so za leto 2014 predvidene številne aktivnosti, med njimi nacionalna konferenca o zdravju Romov, izvajanje programa "Spodbujanje zdravja v romski skupnosti", objava prispevkov o zdravju Romov za romski radio in romski časopis, objava prispevkov o zdravi prehrani za romski radio in romski časopis ter aktivna udeležba na aktivnostih, ki jih organizira Zveza Romov Slovenije.

Kljub splošnim zaostrenim razmeram na trgu dela se število brezposelnih Romov, prijavljenih v evidenci na Zavodu, bistveno ne povečuje (v letu 2011 2328, v letu 2012 2313, v letu 2013 2406). Z namenom povečevanja **zaposljivosti Romov** ter znižanja števila brezposelnih Romov se le-ti vključujejo v vse ukrepe aktivne politike zaposlovanja in so namenjeni usposabljanju in izobraževanju, spodbudam za zaposlovanje, kreiranju delovnih mest ter spodbujanju samozaposlovanja.

Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport je leta 2011 dopolnilo Strategijo vzgoje in **izobraževanja Romov**, na podlagi katere Ministrstvo omogoča boljši dostop do izobraževanja za Rome, med drugim zagotavlja sredstva za romske pomočnike. Ministrstvo financira t.i. socialne inkubatorje, ki predstavljajo pomembno stičišče za obšolske dejavnosti in učno pomoč za izobraževanje tako mlajših kot starejših Romov v romski skupnosti. Vse več poudarka daje ministrstvo tudi vključevanju Romov v predšolsko vzgojo. Ministrstvo financira številne projekte s tega področja za povezovanje različnih akterjev na lokalni ravni. (glej primere dobrih praks). Ministrstvo nadalje omogoča ugodnejše standarde in normative za oddelke z romskimi učenci, financira učne pripomočke, tiska pravljice, dela o romski zgodovini, jeziku in literaturi ter priročnike za delo z romskimi učenci. V slovenskih vzgojno-izobraževalnih zavodih ni segregacije romskih otrok. Romski otroci se udeležujejo rednega pouka v vzgojno-izobraževalnih zavodih z izjemo tistih otrok, pri katerih so ugotovljene posebne potrebe po postopku usmerjanja v skladu z Zakonom o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami.

Komisija Vlade Republike Slovenije za zaščito romske skupnosti je v novembru 2011 potrdila koncept modernizacije romskih naselij oziroma načela dobre prakse pri reševanju prostorske problematike romskih naselij, ki obsega prenavo in razvoj romskega naselja ter zagotavljanje infrastrukturne opremljenosti naselja, prostorsko in programsko povezanost romskega naselja z okoliškimi naselji, participacijo in vključenost Romov pri urejanju naselja ter ohranitev in razvoj romske kulture.

Cilj pri reševanju prostorske problematike je celovita integracija Romov v slovensko družbo, t.j. postopno formalno, infrastrukturno in socialno vključevanje romskih naselij v splošni naselbinski sistem ob vzporedno potekajoči sanaciji teh območij. Reševanje prostorske problematike in urejanje bivalnih razmer Romov je proces, ki lahko uspešno poteka le ob partnerstvu občin, Romov in državnih institucij, v katerem mora vsak od akterjev izpolniti obveznosti iz svojih pristojnosti. Glede na trenutno pravno ureditev in veljavno zakonodajo v Republiki Sloveniji je urejanje prostora v izključni pristojnosti občin. Občine morajo romska naselja vključiti v naselbinski sistem, jih opredeliti v prostorskih načrtih občin ter romskim naseljem poleg legalizacije in komunalnega opremljanja omogočiti tudi nadaljnji razvoj.

Državni resorji sicer s svojimi finančnimi spodbudami v okviru javnih razpisov skrbijo za urejanje osnovne infrastrukture znotraj romskih naselij (izgradnja, sanacija ali modernizacija vodovodnih sistemov in kanalizacijskega omrežja, elektrifikacije naselij, novogradnje ali rekonstrukcije lokalnih cest in poti, itd.). V letu 2012 je bilo tako sofinanciranih 18 projektov v 16 občinah. V okviru tega je bilo sofinancirano urejanje kanalizacije v 8 naseljih, napeljava vodovoda v 6 naseljih, ureditev cestnega omrežja v 9 naseljih in električnega omrežja v dveh naseljih. V letu 2013 je bilo sofinanciranih 18 projektov v 11 občinah. V obdobju 2014-2020 namerava ministrstvo preiti od dosedanje prakse razdeljevanja sredstev prek javnih razpisov k programskemu pristopu. Programe opremljanja romskih naselij z osnovno komunalno infrastrukturo bodo v prihodnje pripravile občine, v njih pa bodo zajete vse potrebe romskih naselij, ki bodo finančno in vsebinsko ovrednotene. Občine bodo programe uvrstile v regionalne razvojne programe, ki bodo določali časovno in finančno ovrednotenje, sistem spremljanja, vrednotenja in organiziranosti izvajanja ter bodo usklajeni s strategijo razvoja Slovenije.

Kar zadeva vključevanje pripadnikov romske skupnosti v upravljanje javnih zadev na lokalni ravni in s tem tudi v postopke, povezane z urejanjem prostora, imajo pripadniki romske skupnosti poleg splošne volilne pravice, ki jim pripada kot slovenskim državljanom, v dvajsetih občinah, kjer so zgodovinsko prisotni, pri lokalnih volitvah še posebno volilno pravico, ki jim omogoča, da sami izvolijo svojega predstavnika v občinski svet. V nekaterih občinah, kjer Romi sicer niso zgodovinsko prisotni in posledično nimajo svojega predstavnika v občinskem svetu, pa so občine ustanovile posebna občinska delovna telesa za spremljanje položaja romske skupnosti, v sklopu katerih lahko Romi sodelujejo z občino in dajejo svoje pobude in predloge.

Ministrstvo za kulturo je razvilo dinamični model varovanja **kulturnih pravic** manjšin, znotraj modela tudi **za romsko skupnost**, in na tem temelju razvija različne ukrepe zoper diskriminacijo, med njimi tudi sofinanciranje romskih kulturnih projektov. Ministrstvo za kulturo tudi izvaja svetovanja, delavnice in strokovno pomoč za Rome.

Ministrstvo za kulturo od leta 1990 sistematično izvaja ukrepe za manjšinske **skupnosti**, tudi za tiste, **ki niso izrecno omenjene v Ustavu**. Pravice manjšin so obravnavane v kontekstu podpore

človekovim pravicam in kulturni raznolikosti. Skladno s 14., 61., in 62. členom Ustave so pripadnikom vseh manjšinskih skupnosti zagotovljene individualne pravice za ohranjanje narodnih, jezikovnih in kulturnih značilnosti. Ministrstvo že vrsto let razvija in na podlagi sprotne evalvacije tudi nadgrajuje in izboljšuje model varovanja kulturnih pravic različnih manjšinskih skupnosti, med katere štejemo tudi etnične manjšine, vključno z ustavno priznanima narodnostnima skupnostnima, romsko skupnostjo in različnimi drugimi manjšinskimi etničnimi skupnostmi, med katerimi je posebna pozornost namenjena Kočevarjem staroselcem, invalidom in drugim ranljivim skupinam - otrokom pripadnikom manjšin, starejšim pripadnikom manjšin in ženskam pripadnicam manjšin.

Politika do manjšin se izvaja preko posebnega programa, ki je namenjen varovanju posebnih kulturnih identitet in integracijskega programa, ki je usmerjen v zagotavljanje dostopnosti kulturnih dobrin in storitev ter dostopnosti za ustvarjalnost, tudi pripadnikom posebnih socialnih skupin. Ministrstvo sledi doseganju ciljev varovanja kulturnih pravic manjšin in drugih socialnih skupin ne le s finančnimi instrumenti, ampak tudi organizacijskimi (strokovna pomoč in svetovanje vsem izvajalcem, ki delujejo na manjšinskem področju, dan odprtih vrat vodje sektorja za vse umetnike, ki delujejo na manjšinskem področju, ipd.) in normativnimi instrumenti (mediacije, pravno svetovanje z osveščanjem, ipd.)

Ministrstvo za kulturo je v letu 2012 naročilo raziskavo »Etnična vitalnost območij, kjer živijo majhne avtohtone manjšinske etnične skupnosti in staroselci«, čigar namen je bilo ugotoviti, kakšne so kulturne potrebe in njihova artikulacija na območjih, kjer živijo Kočevarji staroselci, Srbi v Beli krajini in Hrvati ob meji s Hrvaško. Gre za preučevanje treh manjšinskih etničnih skupnosti v Republiki Sloveniji, njihovega društvenega organiziranja in financiranja, načina delovanja in uresničevanja kulturnih potreb na področju jezikovnega izobraževanja, organiziranja prireditvev, predavanj in razstav, založniške dejavnosti, ohranjanja kulturne in naravne dediščine, turizma, čezmejnega sodelovanja ter potencialnega mobiliziranja glede pridobitve ustreznega formalnopravnega statusa. Iz ugotovitev raziskave izhaja, da je treba še posebno pozornost posvetiti območni integraciji oziroma ohranjanju lokalnih identitet.

Državni zbor Republike Slovenije je v februarju 2011 z dvotretjinsko večino sprejel Deklaracijo Republike Slovenije o položaju narodnih skupnosti pripadnikov narodov nekdanje SFRJ v Republiki Sloveniji (Albanci, Bošnjaki, Črnogorci, Hrvati, Makedonci in Srbi)³⁴, ki se nanaša na uresničevanje pravic teh skupnosti na področju izobraževanja, kulture in politične participacije. Na podlagi določb Deklaracije je bil 17.10.2013 ponovno ustanovljen Svet Vlade Republike Slovenije za vprašanja narodnih skupnosti pripadnikov narodov nekdanje SFRJ v Republiki Sloveniji kot posvetovalno telo Vlade Republike Slovenije o zadevah s področja položaja narodnih skupnosti narodov nekdanje SFRJ v Republiki Sloveniji. V Svetu enakopravno sodelujejo vsi predstavniki narodnih skupnosti skupaj s predstavniki ministrstev in vladnih organov, kjer obravnavajo vprašanja, zahteve in predloge s področja ohranjanja, spodbujanja in razvoja etnične in narodne identitete pripadnikov vseh narodnih skupnosti. Aktivno delovanje Sveta omogoča hitrejši in boljši dialog v smeri zagotovitve ohranjanja, razvoja in spodbujanja identitete pripadnikov narodov nekdanje SFRJ.

3. Nasilje nad ženskami in nasilje v družini (priporočilo 18, 23, 32-39, 72)

Slovenski kazenski zakonik opredeljuje kaznivo dejanje zoper zakonsko zvezo, družino in otroke. Področje je urejeno tudi v Zakonu o preprečevanju nasilja v družini³⁵. Kampanje o družinskem nasilju se izvajajo v sodelovanju z NVO.

Slovenija je v letu 2009 sprejela Resolucijo o nacionalnem programu za **preprečevanje nasilja v družini** za obdobje 2009-2014. Ta strateški dokument določa cilje, ukrepe in ključne nosilce politik za preprečevanje in zmanjševanje nasilja v družini v Sloveniji za petletno obdobje. Temeljni cilj je povezati ukrepe različnih resorjev in zagotoviti učinkovite dejavnosti za zmanjšanje nasilja v družini, predvsem na ravni prepoznavanja in preprečevanja. Ker je nasilje v družini kompleksen problem, je tudi njegovo preprečevanje odvisno od številnih dejavnikov, ki zahtevajo celovit pristop, pri čemer igra ključno vlogo enakovredno partnerstvo in usklajeno delovanje med posameznimi akterji. Iz navedenega vzroka Resolucija predvideva tudi izvedbo nacionalne kampanje za osveščanje o problematiki nasilja in doseganje zmanjševanja obsega tega deviantnega pojava sleherne družbe. Za izvajanje Zakona o preprečevanju nasilja v družini (2008) in s tem nudenje učinkovite pomoči otroku ter za sodelovanje z drugimi organi so bili sprejeti tudi posamezni področni pravilniki.

V Resoluciji je predvidena tudi dveletna nacionalna kampanja o osveščanju na področju nasilja, zato je MDDSZ v partnerstvu s Policijo prijavilo projekt na javni razpis PROGRESS in pridobilo evropska sredstva za izvedbo dveletnega projekta »VESNA – živeti življenje brez nasilja«. Nacionalna kampanja se je uradno začela 7.3.2014 z nacionalno konferenco. Ciljna skupina so ženske treh generacij (mladostnice, odrasle ženske in starostnice), za katere bodo v okviru kampanje izvedene različne, ciljno usmerjene aktivnosti, prilagojene potrebam in načinu življenja ciljne skupine.

Za izvajanje Zakona o preprečevanju nasilja v družini in s tem nudenje učinkovite pomoči otroku ter za sodelovanje z drugimi organi (MDDSZ, Policija, centri za socialno delo, vzgojno-izobraževalni zavodi, multidisciplinarni timi in regijske službe, itd.) so bili sprejeti tudi posamezni področni izvedbeni akti na področju vzgoje in izobraževanja, zdravstvene dejavnosti, socialnega varstva in policije.

Agencija Republike Slovenije za raziskovalno dejavnost, Urad za enake možnosti in MNZ – Policija so sofinancirali ciljni raziskovalni projekt Pojavnost nasilja in odzivnost na nasilje v zasebni sferi in v partnerskih odnosih. Konec leta 2010 so bili predstavljeni izsledke prve empirične nacionalne raziskave o nasilju v zasebni sferi in partnerskih odnosih, konec leta 2011 pa še analize o delu policije, sodišč in centrov za socialno delo na področju nasilja nad ženskami in nasilja v družini. Raziskava je med drugim pokazala, da narašča število primerov nasilja v družini, ki jih institucije zaznajo, prepoznajo in obravnavajo. K temu je prispevala uveljavitev zakonodaje, ki institucijam omogoča in nalaga učinkovito pomoč žrtvam in obravnavanje povzročiteljev nasilja. Poleg tega so razlogi za povečanje obravnavanih primerov tudi večja pripravljenost žrtev samih, da poiščejo pomoč ter povečanje znanja in občutljivosti zaposlenih v institucijah, ki so dolžne pomagati žrtvam nasilja v družini.

Zakon o nalogah in pooblastilih policistov³⁶, ki je bil sprejet leta 2013, je z vidika varstva žrtev kaznivih dejanj pomembno nadgradil policijsko pooblastilo prepovedi približevanja. Policisti smejo kršitelju tak ukrep izreči ne le zgolj in samo na kraju, kjer je bilo dejanje storjeno, ampak lahko ukrep izrečejo kršitelju takoj, ko ga dobijo, ne glede na kraj. Policisti smejo kršitelja, ki ponovno krši prepoved približevanja, pridržati, hkrati pa mu za prekršek izreči predpisano globo. Dodana je bila pravna podlaga za seznanitev odgovorne osebe vzgojno-izobraževalnih zavodov o trajanju prepovedi približevanja oz. o ostalih podatkih, ki so pomembni za zaščito žrtve - otroka ali mladoletnika, v primerih, če je kraj, ki se mu kršitelj ne sme približati, tudi vzgojno-izobraževalni zavod, ki ga žrtev - otrok ali mladoletnik – obiskuje.

Policija je na svoji spletni strani z namenom večjega ozaveščanja o nasilju v družini na enem mestu objavila vse informacije o nasilju v družini in vseh postopkih na policiji. V teku je tudi dopolnitev internetne strani in sicer s prevodi v več tujih jezikov.

Povečalo se je število kapacitet za nastanitev žensk žrtev nasilja. MDDSZ je v letu 2012 sofinanciralo programe dvajsetih varnih hiš, zavetišč, zatočišč in materinskih domov, v katerih je na voljo okoli 445 ležišč. Ena od varnih hiš je tudi prilagojena invalidnim osebam, en krizni center pa starejšim osebam. Mreža kriznih centrov in zatočišč se je razširila na regije, kjer tovrstne storitve niso bile dostopne in potrebe za namestitve žrtev nasilja so trenutno pokrite.

NVO opozarjajo na spremembo kaznivega dejanja grožnje iz 135. člena Kazenskega zakonika, po kateri se pregon za ogrožanje, brez posledic, in, če gre le za eno osebo, sedaj začne z zasebno tožbo (kar pomeni, da državni tožilec ne preganja po uradni dolžnosti). Razlog za takšno spremembo so bile zlasti tožilske izkušnje, ki so kazale na zelo veliko število umikov predlogov oškodovancev v kasnejših fazah postopka. Pregon tovrstnih kaznivih dejanj po uradni dolžnosti je poleg tega predstavljal precejšnje obremenitev za posamezna državna tožilstva, hkrati pa zaradi številnih umikov predlogov kot že rečeno ni bil zadosti učinkovit. Ustreznost te rešitve v letu 2014 ponovno proučujemo.

Iz razpoložljive statistike kaznivih dejanj je sicer razvidno, da se je učinkovitost pravosodja glede preгона in obsodb za kaznivo dejanje nasilja v družini po 191. členu Kazenskega zakonika okrepila (leta 2009 je bilo npr. obsojenih 89 polnoletnih storilcev, leta 2010 186, leta 2011 207 in leta 2012 265; naraščalo je tudi število obsojenih mladoletnih storilcev kaznivega dejanja nasilja v družini, leta 2009 sta bila 2, leta 2010 jih je bilo 6, leta 2011 9 in leta 2012 13).

4. Otrokove pravice in nasilje nad otroki (priporočilo 4, 9, 12, 13, 17, 24, 50-53, 75)

Na področju splošnih izvedbenih ukrepov je vlada leta 2006 na podlagi priporočila Odbora za otrokove pravice sprejela Program za otroke in mladino 2006-2016. Ker je temeljni dokument potreboval prenovo, je Vlada sprejela Posodobljeni Program za otroke in mladino za obdobje 2013-2016. Otroška opazovalnica pri Inštitutu za socialno varstvo je izoblikovala enotno bazo podatkov o otrocih in mladini. V zadnjih letih je Slovenija namenila posebno pozornost ranljivim skupinam otrok. Pomembna novost na področju preprečevanja slabega ravnanja z otroki je sprejetje Zakona o preprečevanju nasilja v družini ter Resolucije o nacionalnem programu preprečevanja nasilja v družini za obdobje 2009-2014³⁷.

Novela Kazenskega zakonika, ki je začela veljati 15.5.2012, je zaostрила in natančneje določila kazniva dejanja zoper **spolno nedotakljivost otrok**, med drugim 175. člen (zloraba prostitucije) in 176. člen KZ (kaznivo dejanje "Prikazovanje, izdelava, posest in posredovanje pornografskega gradiva"). Pri slednjem je bila zvišana zgornja meja kazni na osem let, obenem pa je bila dodana tudi obtožba naklepne pridobitve dostopa do otroškega pornografskega gradiva s pomočjo informacijskih in komunikacijskih tehnologij. Z novelo je bil dodan nov 173. a člen (kaznivo dejanje "Pridobivanje oseb, mlajših od petnajst let, za spolne namene,"), ki je inkriminiral t.i. "grooming" - ko se storilec kaznivega dejanja z uporabo komunikacijskih tehnologij dogovori z bodočo žrtvijo za srečanje z namenom uresničitve protipravnega spolnega dejanja.

Zaenkrat je področje boja proti **prodaji otrok, otroški prostituciji in otroški pornografiji** integrirano v skupni akcijski načrt za boj proti trgovini z ljudmi, ki se pripravlja za dvoletno obdobje.

Izobraževanje o človekovih pravicah je vpeljana v slovenski šolski sistem in programe usposabljanja. S prizadevanji na področju izobraževanja o človekovih pravicah Slovenija nadaljuje tudi na mednarodni ravni skozi podporo Deklaraciji OZN o izobraževanju in usposabljanju o ČP, ki je bila v GS OZN sprejeta 19. decembra 2011 in skozi promocijo in nadaljnje izvajanje Svetovnega programa za IČP, ki je trenutno v drugi fazi. Junija 2011 je bila ustanovljena medresorska DS za implementacijo 2. faze Svetovnega programa za IČP za pripravo programa izvajanja.

V okviru projekta e-pravosodje in za realizacijo predloga 35. člena Konvencije Sveta Evrope o zaščiti otrok pred spolnim izkoriščanjem in spolno zlorabo, je Ministrstvo za pravosodje v letu 2011 v 11 otroku prijaznih sob na Centrih za socialno delo namestilo videokonferenčno opremo.³⁸ Ministrstvo za pravosodje pripravlja interdisciplinarno usposabljanje strokovnjakov, ki bodo v bodoče kompetentni za izvajanje razgovorov z otroki, tudi v omenjenih otroku prijaznih sobah z uporabo videokonferenčne opreme, kjer je potrebno široko poznavanje več znanstvenih disciplin, kot na primer kazensko pravo, klinična psihologija, razvojna psihologija, metode intervjujev, delovanje tehnične opreme itd., v kolikor želimo, da bo posnetek takšnega razgovora obravnavan kot dokaz na sodišču

Po strokovnem posvetu Otrok pred sodiščem, ki ga je Vrhovno sodišče organiziralo leta 2008, je sodstvo na osnovi mnenj različnih strokovnjakov ter izkušenj sodnikov pri delu z otroki v kazenskih postopkih, pristopilo k izdelavi publikacij, prilagojenih otrokom različnih starostnih skupin. V želji, da bi otrokom olajšali postopek pričanja v kazenskih postopkih ter jih na to pripravili, je njihov namen otrokom na prijazen način predstaviti njihovo vlogo v postopku ter pomen in funkcijo sodišča. Na spletni strani sodišč so objavili knjižice: Jan in Jana gresta na sodišče sta namenjeni starostni skupini od 5 do 8 let ter knjižica "Ko moraš na sodišče kot priča", ki je namenjena starostni skupini od 9 do 13 let.

Ena od pomembnih področij MDDSZ po Zakonu o preprečevanju nasilja v družini so otroci kot še posebej varovana kategorija, saj morajo vsi pristojni organi - ko se srečajo z nasiljem nad otrokom - postopati še posebej hitro in učinkovito, zakon pa še posebej določa, da se šteje, da so otroci žrtev nasilja že samo, če so prisotni pri izvajanju nasilja nad drugimi družinskimi člani. Kljub temu pa je bila določba v Družinskem zakoniku, ki je bil zavrnjen na referendumu 25.03.2012, širša, saj je prepovedovala tudi minimalno obliko telesnega kaznovanja s strani staršev, kot tudi drugih oseb, državnih organov in nosilcev javnih služb, ki izvajajo neposredno skrb nad otrokom. Ena od prioritet MDDSZ v letu 2014 je priprava predloga Družinskega zakonika oziroma predpisa s področja družinskega prava, ki bo celovito uredil področje telesnega kaznovanja otrok.

5. Svoboda veroizpovedi in prepričanja (priporočila 59, 60, 61, 62)

Verska svoboda je zagotovljena. Kazenski zakonik določa, da se javno spodbujanje sovraštva, nasilja in nestrpnosti, ki temelji na verski pripadnosti, kaznuje z zaporno kaznijo do dveh let. Spodbujanje verskega sovraštva prepoveduje tudi Zakon o verski svobodi. Svoboda gradnje in uporabe prostorov in stavb za verske namene je zapisana v Zakonu o verski svobodi. Islamska verska skupnost je konec leta 2013 položila temeljni kamen za islamski kulturni center z džamijo v Ljubljani.

6. Osebe, ki so bile po osamosvojitvi Slovenije prenesene iz evidence stalnega prebivalstva Slovenije v evidenco tujcev (priporočila 77–83, 85-87)

Zaradi izvršitve odločbe Ustavnega sodišča Republike Slovenije št. U-I-246/02-28 z dne 3.4.2003 je Državni zbor leta 2010 sprejel Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o urejanju statusa državljanov drugih držav naslednic nekdanje SFRJ v Republiki Sloveniji³⁹ (v nadaljevanju ZUSDDD-B), ki je začel veljati 24.7.2010. Državni zbor je zakon sprejel z namenom dokončne ureditve pravnega položaja oseb, ki so bile izbrisane iz registra stalnega prebivalstva. Poleg izvršitve odločbe Ustavnega sodišča Republike Slovenije št. U-I-246/02-28 in odprave v odločbi ugotovljenih protiuustavnosti (med drugim tudi z ureditvijo statusa za nazaj, to je od izbriša dalje), zakon ureja tudi nekatera druga, povezana vprašanja (ureditev statusa otrok izbranih in ureditev statusa za nazaj za tiste državljane Republike Slovenije, ki so bili ob osamosvojitvi Republike Slovenije državljani drugi republik nekdanje SFRJ in so bili izbrisani iz registra stalnega prebivalstva, za tem pa so bili sprejeti v slovensko državljanstvo, ne da bi jim bilo pred tem izdano dovoljenje za stalno prebivanje). Vsebino zakona je presojalo tudi Ustavno sodišče Republike Slovenije. V odločbi št. U-II-1/10-19 z dne 10.6.2010⁴⁰, s katero je odločilo o nedopustnosti zahtevanega referenduma, je tudi presodilo, da ZUSDDD-B na ustavno skladen način odpravlja v odločbi Ustavnega sodišča Republike Slovenije št. U-I-246/02-28 ugotovljene protiuustavnosti in da tudi ostala vprašanja (ureditev statusa otrok izbranih in ureditev statusa za nazaj za državljane Republike Slovenije) upravičeno ureja, saj so z odpravo protiuustavnosti neločljivo povezana. Ocenilo je tudi, da bo na podlagi ZUSDDD-B mogoče dokončno urediti pravni položaj tistih državljanov drugih republik nekdanje SFRJ, ki so bili izbrisani iz registra stalnega prebivalstva, če statusa še nimajo urejenega.

ZUSDDD-B določa pogoje, pod katerimi lahko tujec, ki je bil na dan 25.6.1991 državljan druge republike nekdanje SFRJ in ki dovoljenja za stalno prebivanje v Republiki Sloveniji še nima, pridobi dovoljenje za stalno prebivanje ne glede na določbe Zakona o tujcih. Določa tudi, v katerih primerih se šteje, da so imeli državljani drugih republik nekdanje SFRJ, ki so bili izbrisani iz registra stalnega prebivalstva, dovoljenje za stalno prebivanje in prijavljeno stalno prebivališče tudi za nazaj, to je od prenehanja prijave stalnega prebivališča dalje (o čemer se jim izda posebna odločba). Po ZUSDDD-B lahko dovoljenje za stalno prebivanje pridobijo tudi tisti izbrisani iz registra stalnega prebivalstva, ki zaradi upravičene odsotnosti ne prebivajo v Republiki Sloveniji.

Ker je bilo za ureditev statusa izbranih po ZUSDDD-B in za učinkovito vodenje upravnih postopkov pomembno tudi obveščanje izbranih o vsebini zakona, je Ministrstvo za notranje zadeve s številnimi aktivnostmi zakon predstavilo vsem zainteresiranim že pred začetkom veljavnosti. Ob uveljavitvi zakona pa je izdalo tudi posebno brošuro v slovenskem jeziku, ki je bila vsem zainteresiranim na voljo na vseh upravnih enotah v Republiki Sloveniji, na diplomatsko-konzularnih predstavništvih Republike Slovenije v državah naslednicah nekdanje SFRJ, prejele pa so jo tudi nevladne organizacije. Januarja 2012 je Ministrstvo za notranje zadeve brošuro izdalo še v štirih jezikih držav naslednic nekdanje SFRJ. Vsebina brošur in vse pomembne informacije so dostopne tudi na spletnih straneh Ministrstva za notranje zadeve.

Poleg ZUSDDD-B, ki za osebe, ki so bile izbrisane iz registra stalnega prebivalstva, ureja ureditev statusa v Republiki Sloveniji z možnostjo pridobitve dovoljenja za stalno prebivanje, tudi za tiste, ki so Republiko Slovenijo zapustili in tudi za obdobje za nazaj, je Republika Slovenija v letu 2013 za izbrisane sprejela še posebno odškodninsko shemo – zakon, ki za izbrisane ureja povračilo škode. V Uradnem listu Republike Slovenije št. 99 z dne 3.12.2013 je bil objavljen Zakon o povračilu škode osebam, ki so bile izbrisane iz registra stalnega prebivalstva (v nadaljnjem besedilu: ZPŠOIRSP), ki je začel veljati 18.12.2013, uporabljati pa se bo začel 18.6.2014.

Z ZPŠOIRSP, ki ureja povračilo škode osebam, ki so bile po osamosvojitvi Republike Slovenije izbrisane iz registra stalnega prebivalstva, se popravljajo kršitve človekovih pravic in temeljnih svoboščin in izvršuje sodba Velikega senata Evropskega sodišča za človekove pravice z dne 26.6.2012, izdana v zadevi Kurić in drugi proti Sloveniji. V pravnem redu Republike Slovenije se sistemsko ureja pravično zadoščenje oziroma povračilo škode, ki je izbrisanim nastala zaradi izbrisa iz registra stalnega prebivalstva.

ZPŠOIRSP določa, da lahko upravičenci uveljavljajo denarno odškodnino v upravnem postopku, hkrati pa jim priznava tudi druge oblike pravičnega zadoščenja, v obliki posebnih ukrepov in prednostnega obravnavanja. V upravnem postopku se bo denarna odškodnina določila glede na obdobje izbrisa. Za vsak zaključen mesec izbrisa bo upravičenec upravičen do 50 evrov denarne odškodnine.

Upravičenec, ki meni, da mu je zaradi izbrisa nastala večja škoda, kot bi mu bila priznana v upravnem postopku, bo lahko odškodnino zahteval v sodnem postopku. Z ZPŠOIRSP je namreč poleg uveljavljanja denarne odškodnine v upravnem postopku, upravičencem dana možnost, da lahko denarno odškodnino uveljavljajo tudi v sodnem postopku po splošnih pravilih Obligacijskega zakonika, s tem, da je določen nov, tri letni rok, v katerem bodo lahko vložili tožbo.

Poleg denarne odškodnine pa ZPŠOIRSP za upravičence ureja tudi druge oblike pravičnega zadoščenja, ki omogočajo oziroma olajšujejo dostop do pravic na različnih področjih, na katerih je bilo v praksi ugotovljeno, da bi bile olajšave koristne ali potrebne. Upravičenci bodo po ZPŠOIRSP upravičeni do plačila prispevka za obvezno zdravstveno zavarovanje, do vključitve in prednostne obravnave v programih socialnega varstva, do olajšav pri uveljavljanju pravic iz javnih sredstev, do državne štipendije, do enakega obravnavanja pri reševanju stanovanjskega vprašanja z državljani Republike Slovenije, do dostopa do izobraževalnega sistema in do vključitve in prednostne obravnave v t. i. integracijskih programih.

Iz sodbe Velikega senata Evropskega sodišča za človekove pravice z dne 12. marec 2014, izdane v zadevi Kurić in drugi proti Sloveniji izhaja, da so zneski odškodnine stvar presoje tožene države, da je glede na izjemne okoliščine primera rešitev o določitvi pavšalnega zneska odškodnine za nepremoženjsko in premoženjsko škodo primerna in da lahko država sama izbere sredstva, s katerimi bo izvršila sodbo Evropskega sodišča za človekove pravice.

7. Pravice tujcev in prosilcev za azil (priporočila 1, 4, 27, 96)

Vlada preučuje možnosti ratifikacije Mednarodne konvencije o zaščiti pravic delavcev migrantov in njihovih družinskih članov, pri čemer je večina pravic, ki so obsežene v konvenciji, že vključenih v slovenski pravni sistem in sta obseg in zaščita pravic delavcev migrantov primerno urejena na nacionalni ravni. Slovenija je pogodbenica obeh mednarodnih paktov človekovih pravic, konvencij ILO C97 in C143 ter Evropske socialne listine, ki vsi že vključujejo širok spekter zaščite pravic delavcev migrantov.

Slovenija je v referenčnem obdobju pričela z intenzivnim izvajanjem ukrepov vključevanja, katerih cilj je izoblikovanje celovite in učinkovite integracijske politike na temeljih medkulturnega dialoga. Upoštevač dejstvo, da je vključevanje dinamičen in dvosmeren proces, Republika Slovenija tako na eni strani zagotavlja številne programe pomoči pri vključevanju priseljencev v družbo, na drugi strani pa kontinuirano izvaja usposabljanja javnih uslužbencev o medkulturnih kompetencah in kampanje osveščanja večinskega prebivalstva o pomembnosti sprejema migracij ter o begunski problematiki. Programi so se v zadnjih letih močno lokalno približali tujcem.

Vsi predlogi sprememb relevantne zakonodaje s področja mednarodne zaščite se v predhodno mnenje in pripombe posredujejo Visokemu komisariatu Združenih narodov za begunce. Njihove pripombe se upoštevajo v največji možni meri. Tako UNHCR kot tudi nevladne organizacije, ki delujejo na področju mednarodne zaščite, so aktivno vključene tudi v implementacijo določb Zakona o mednarodni zaščiti.

8. Trgovina z ljudmi (priporočila 11, 16, 39 - 50)

Medresorska delovna skupina za boj proti trgovini z ljudmi je bila leta 2012 nekoliko reformirana, pri čemer je pomemben napredek uveljavitev poročanja nacionalnega koordinatorja o problematiki trgovine z ljudmi pred pristojno komisijo Državnega zbora.

V letih 2011 - 2013 so organi odkrivanja in pregona (policija in tožilstvo) zaznali in obravnavali več pojavnih oblik trgovine z ljudmi in sicer je bilo leta 2011 petnajst kazenskih postopkov (od tega 13 za kaznivo dejanje trgovine z ljudmi), leta 2012 sedemindvajset (od tega 12 za kaznivo dejanje trgovine z ljudmi), leta 2013 pa petnajst (od tega vseh 15 za kaznivo dejanje trgovine z ljudmi). Pri tem je bilo največ obravnavanih primerov prepoznanih kot oblika izkoriščanja prostitucije in drugih spolnih zlorab žrtev trgovine z ljudmi. Prav tako so bili obravnavani primeri prisilnega dela, in sicer kot prisilno beračenje in prisilno opravljanje kaznivih dejanj (npr. tatvin). Povečal se je tudi obseg sodb za kaznivo dejanje trgovine z ljudmi in sicer jih je bilo v letu 2011 šest, 2012 osem, leta 2013 pa ponovno nekoliko manj in sicer dve.

Pomoč in zaščita žrtev trgovine z ljudmi se izvaja na podlagi zakonsko določenih javnih razpisov za program pomoči in asistence, ki ju razpisujeta Ministrstvo za notranje zadeve in Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, izvajajo pa nevladne organizacije, ki so izbrane v razpisnem postopku. Za oba projekta Vlada Republike Slovenije letno nameni cca 90.000 EUR. Vključevanje nevladnih organizacij, ki se ukvarjajo s problematiko trgovine z ljudmi je tudi eno glavnih vodil nacionalnega koordinatorja. Tako je bila v letu 2012 na novo v medresorsko delovno skupino vključena še ena nevladna organizacija.

Preprečevanje trgovine z ljudmi s preventivnimi dejavnostmi je v referenčnem obdobju vključevalo številne dogodke in projekte ozaveščanja širše javnosti, pa tudi ciljnih rizičnih skupin. Širša javnost je bila o problematiki seznanjena z različnim medijskim poročanjem, vsebine in dogodki pa so bili dostopni tudi na posebej urejeni vladni spletni strani. Ciljne rizične skupine (mladostniki in delavci migranti) so bile o nevarnostih trgovine z ljudmi poučene na podlagi različnih vladnih projektov. Preprečevanje zajema tudi usposabljanje strokovnih oseb, ki se pri svojem delu srečujejo s tem področjem. V oktobru 2010 je Ministrstvo za pravosodje objavilo prevod vodilne sodbe ESČP glede trgovine z ljudmi – Rantsev proti Cipru in Ruski federaciji (2009), ki je del gradiva za dodatna sodniška izobraževanja. Policisti se udeležujejo programov usposabljanja za odkrivanje trgovine z ljudmi. Slovenska policija je sodelovala pri pripravi priročnika agencije FRONTEX za odkrivanje potencialnih žrtev trgovine z ljudmi. Redna usposabljanja na to temo potekajo tudi za uslužbence v šolstvu in diplomatsko-konzularnih predstavništvi in socialne delavce.

Posebno področje boja proti trgovini z ljudmi je problematika otrok – žrtev trgovanja, kateri Slovenija namenja ustrezno zakonsko in siceršnjo pozornost. Aktivnosti Slovenije v segmentu boja proti trgovanju z otroci je smiselno vpeto v splošne aktivnosti področja trgovine z ljudmi.

Priročnik agencije FRONTEX z indikatorji potencialnih žrtev trgovine z ljudmi za leto 2013, ki je namenjen predvsem mejnim policistom kot pripomoček čim hitrejšemu in učinkovitejšemu prepoznavanju potencialnih storilcev ali žrtev trgovine z ljudmi, je v elektronski obliki objavljen na internem spletnem portalu policije in tako dostopen vsem policistom v Sloveniji.

ANEKS: Dobre prakse v obdobju 2010-14

Pravice narodnih, romskih in drugih etničnih skupnosti

V letu 2013 so v Policiji začeli izvajati aktivnosti v zvezi s projektom "SKUPA-J", ki je namenjen podpori nacionalnim aktivnostim v boju proti diskriminaciji in spodbujanju enakosti. Glavni cilj tega enoletnega projekta "SKUPA-J" je osveščanje javnih uslužbencev, Romov in širše javnosti, ki je namenjeno preseganju ovir in izboljšanju kakovosti sobivanja. Projekt ima tri ključne komponente:

1. nadgradnja in razvoj obstoječih politik za odpravo diskriminacije Romov in promocijo njihove enakosti ter izboljšanje njihovega položaja;
2. pospeševanje širjenja informacij o evropski in nacionalni politiki in zakonodaji s področja nediskriminacije Romov ter približevanje Romom s preseganjem stereotipov in predsodkov javnih uslužbencev in širše javnosti;
3. združitev več identificiranih dobrih praks na področju vključevanja romskih otrok v šole, ozaveščanja in krepitev vloge romskih žensk in izboljšanju kakovosti življenja Romov (poudarek na ženskah, starejših in invalidih).

Za izobraževanje Romov je izjemno pomembno zgodnje vključevanje Romov v izobraževanje (pomen predšolske vzgoje). Kot dobri praksi na področju izobraževanja je potrebno izpostaviti dva projekta, ki sta bila sofinancirana s strani ESS, in sicer *Dvig socialnega in kulturnega kapitala v okoljih, kjer živijo predstavniki romske skupnosti* in *Uspešno vključevanje Romov v vzgojo in izobraževanje I in II*. Tudi v prihodnje bo potrebno graditi na socialnih inkubatorjih kot prostoru za premagovanje predsodkov, približevanje Romom, vključevanje romske družine v delo šole, delo z otroki in starši ter prizadevanja v smeri približevanja pomena izobrazbe za zagotovitev boljših izhodišč za prihodnje generacije.

Kot primer dobre prakse velja izpostaviti tudi aktivnosti na področju medijev, saj se v okviru nacionalnega radia in televizije redno predvajajo romske oddaje (oddaja »*Naše poti – Amare droma*« na radiu in oddaja »*So vakeres? – Kaj govoriš?*« na televiziji), ki jih pripravljajo in izvajajo Romi sami. Romski informacijski center ROMIC, ki ima lastno radijsko frekvenco, ob sodelovanju usposobljenih romskih novinarjev uspešno deluje že 10 let.

Dobre prakse v svojih pristopih na tem področju pa izkazujejo tudi nekatere občine z romskim prebivalstvom, ki so se celostno lotile ukrepanja na lokalni ravni. Kot pozitiven primer je potrebno izpostaviti občini Trebnje in Novo mesto v JV delu Slovenije ter občini Tišina in Črenšovci v SV delu Slovenije. V JV delu Slovenije so izzivi na tem področju v večini občin drugačni kot na SV delu države. Občini Trebnje in Novo mesto pa sta primera občin, ki sta razvili celosten pristop na področju socialnega vključevanja Romov in izvajata ukrepe na vseh področjih družbenega življenja pripadnikov romske skupnosti v lokalnem okolju (od urejanja bivanjskih razmer do izobraževanja, zdravstvenega varstva, zaposlovanja, itd.). Mestna občina Novo mesto je jeseni 2013 celo sprejela osrednji strateški dokument na tem področju za obdobje 2013-2020⁴¹, s katerim želi izboljšati položaj pripadnikov romske skupnosti v občini ter izboljšati kakovost (so)bivanja vseh svojih občanov. V SV delu Slovenije so Romi dosegli zadovoljivo stopnjo socializacije, se vključili v okolje in družbo, saj živijo skupaj z večinskim prebivalstvom. Pozitiven primer sta občini Tišina in Črenšovci v neločljivem partnerstvu med občino in lokalnim romskim prebivalstvom (ter lokalnimi romskimi organizacijami) z roko v roki izboljšujeta položaj romske skupnosti v občinah. Sodelovanje med županoma občin in predstavnikoma romske skupnosti v občinskih svetih obeh občin je odlično, prav tako sodelovanje med lokalnimi organizacijami romske skupnosti (društva) in ostalimi nevladnimi organizacijami, ki so vzpostavile svojevrstno partnerstvo, ki se s projekti aktivno prijavlja na različne državne in evropske razpise. Projekti s svojo vsebino bistveno prispevajo k še večji socialni vključenosti lokalnega romskega prebivalstva, hkrati pa osveščajo okoliško in ostalo večinsko prebivalstvo o lokalni romski skupnosti. Dolgoročno preko svojih projektov prispevajo k zblizovanju romskega in neromskega prebivalstva, k odpravljanju predsodkov in stereotipov do Romov, pa tudi k večji kakovosti (so)bivanja v celotni lokalni skupnosti.

V okviru Evropskega socialnega sklada je leta 2008 nastal javni razpis »**Uspešno vključevanje Romov v vzgojo in izobraževanje**«. Namen razpisa je bil razviti mehanizme, ki bi pripomogli k učinkovitejšemu vključevanju Romov v vrtce in osnovno šolo, ter pripomoči k poznavanju romske kulture, zgodovine in identitete. Edini izbrani projekt je koordinirala Zveza Romov Slovenije in je trajal do konca avgusta 2011. V okviru projekta so uvajali romskega pomočnika v vzgojno-izobraževalni proces. Usposobljenih je bilo trideset romskih pomočnikov, ki so pridobili nacionalno poklicno

kvalifikacijo. Rezultati njihovega dela so vidni v boljših odnosih med otroki in učitelji, starši in šolo. Učenci (vključenih jih je bilo več kot tisoč) so rednejše obiskovali pouk in bili uspešnejši v šoli. Nastala so gradiva na temo romskega jezika, zgodovine in kulture. Izvajalo se je izobraževanje za romske starše. Projekt je bil odmeven tudi v širšem evropskem prostoru, saj je prejel posebno omembo na tekmovanju za nagrade *2010 RegioStars Awards*, ki jih podeljuje Evropska komisija.

Leta 2010 je bil izpeljan drugi razpis ESS »**Dvig socialnega in kulturnega kapitala v okoljih, kjer živijo predstavniki romske skupnosti**«. Izbrani projekt je izvajal konzorcij sedmih partnerjev z vodilnim Inštitutom za narodnostna vprašanja, ki je s svojimi aktivnostmi končal avgusta 2013. V okviru projekta so razvijali inovativne in ustvarjalne oblike vzgojno-izobraževalnega dela v romski skupnosti s posebnim poudarkom na predšolski vzgoji; organizirali učno pomoč romskim učencem in dijakom; razvijali in izvajali različne oblike obšolskih aktivnosti ter izobraževali in usposabljali učitelje, socialne in druge strokovne delavce ter strokovne delavce v nevladnih organizacijah za delo z romskimi otroki in mladostniki. Eden izmed inovativnih elementov projekta je bila vzpostavitev t. i. romskih izobraževalnih inkubatorjev, ki jih lahko opredelimo kot celovit program z najrazličnejšimi oblikami dela z romskimi otroki, mladino in njihovimi starši v njihovih okoljih, tj. v romskih naseljih. V projekt je bilo vključenih več kot trideset vrtcev in šol.

Projekt, ki je bil izbran na razpisu ESS »**Uspešno vključevanje Romov v vzgojo in izobraževanje II**« julija 2011, je gradil na že doseženih rezultatih končanega projekta Zveze Romov Slovenije, projekta Inštituta za narodnostna vprašanja, rešitvah *Strategije vzgoje in izobraževanja Romov v Republiki Sloveniji* in njenega dopolnila. Projekt bo trajal do konca avgusta 2014, vodi ga Ljudska univerza Kočevje. S tem projektom želimo nadgraditi in dvigniti kakovost dela romskih pomočnikov, kar bi pripomoglo k uspešnejšemu doseganju standardov znanja romskih učencev v osnovni šoli in k njihovem čim večjemu vključevanju v srednješolsko raven. Aktivnosti so namenjene tudi dvigu izobrazbene ravni romskih pomočnikov. Samo tako bo mogoče zagotoviti pogoje za sistemsko reševanje položaja romskega pomočnika v nacionalnih okvirih.

Pravice žensk

V sodelovanju z Združenjem Manager – Sekcijo manager in Komisijo za preprečevanje korupcije je MDDSZ začelo v letu 2013 izvajati projekt »*Vključi. Vse*«. Sredstva za projekt je ministrstvo pridobilo na razpisu za EU programa Progress. Cilji projekta so krepitev znanja o položaju managerk in managerjev in o ovirah za uravnoteženo zastopnost spolov na položajih odločanja v gospodarstvu; odprava stereotipov o ženskah in stereotipov o moških na vodstvenih in vodilnih položajih ter promocija poslovnega vidika enakosti spolov v gospodarskem odločanju; spodbujanje zasebnega sektorja za krepitev udeležbe in zastopnosti žensk na vseh ravneh odločanja. V okviru projekta bodo izvedene: raziskava o enakosti spolov na mestih odločanja v gospodarstvu, študija o enakosti spolov in politikah raznolikosti v podjetjih, strokovni forum o enakosti spolov na mestih odločanja v gospodarstvu in javno medijsko kampanjo.

MDDSZEM s pomočjo sredstev Norveškega finančnega mehanizma za obdobje 2012 – 2015 izvaja tudi projekt »*Uravnotežimo odnose moči*«, ki je namenjen spodbujanju uravnotežene zastopnosti žensk in moških v procesih odločanja. Dejavnosti so namenjene povečanju udeležbe in zastopnosti žensk v političnemu odločanju in na položajih odločanja v gospodarstvu.

Da bi povečali stopnjo zaposlenosti žensk in zmanjšali segregacijo na trgu dela, se izvajajo posebni programi in projekti. Projekt »*Družini prijazno podjetje*« omogoča lažje usklajevanje poklicnega in zasebnega življenja in pozitivno vpliva na zmanjševanje diskriminacije na trgu dela ter krepi koncept enakih možnosti. Projekt »*Dan za punce*« omogoča osnovnošolkam vpogled v tipično moške poklice in spodbuja vpis deklet na srednje šole, kjer prevladujejo fantje. V letu 2012 so med drugim potekale aktivnosti za načrtno vključitev področja spodbujanja mladih, še posebej deklet, za študij naravoslovnih in tehničnih ved pri razpisih za promocijo znanosti. Financirajo se projekti, ki spodbujajo in ozaveščajo učence in učenke ter dijake in dijakinje o različnih poklicnih in študijskih poteh.

Nasilje v družini

Da bi strokovnim delavcem zagotovili možnost za dodatno usposabljanje, da bi lahko učinkovito delali in hitro prepoznali različne oblike nasilja (v družini), je Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport razpisalo javni razpis. Upravičenec Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti je izvajal projekt »**Sistemsko soočanje z nasiljem v družini – usposabljanje strokovnih delavcev v vzgoji in**

izobraževanju«. Vsebine v programu usposabljanja so bile naslednje: pravne podlage za obravnavanje nasilja v družini, prepoznavanje in preprečevanje nasilja, naloge zaposlenih v vzgojno-izobraževalnih zavodih pri obravnavanju nasilja, sodelovanje z drugimi institucijami. Program je vključeval tudi praktično preizkušanje pridobljenega znanja ter refleksijo in izmenjavo izkušenj. Izobraževanje je uspešno zaključilo okrog 1400 strokovnih delavk in delavcev. Pridobili so ustrezne informacije in gradiva za izobraževanje učencev. Leta 2013 je MIZŠ skupaj z MDDSZ ter Policijo pripravil *Dogovor v zvezi z izvajanjem nalog za zaščito otrok*. Več o tem gl.:

http://www.mizs.gov.si/si/delovna_podrocja/urad_za_razvoj_izobrazevanja/prepoznavanje_preprecevanje_in_obravnavana_nasilja/nasilje_v_druzini/.

Leta 2012 so se v okviru projekta **»Profesionalno usposabljanje strokovnih delavcev v vzgoji in izobraževanju na področju krepitve kompetenc za preprečevanje nasilja, za obdobje let 2010 – 2012«** (izvajalec ISA inštitut - Institut za psihološko svetovalne razvojne projekte) zaključili programi profesionalnega usposabljanja za strokovne delavce (z zagotovljenimi vmesnimi dejavnostmi: praktično preizkušanje pridobljenega znanja ter refleksija in izmenjava izkušenj). Programi so vključevali vsebine s področja preventive zlorabe otrok, krepitve družine, nenasilja in prostovoljstva kot krepitve vrednot nenasilja. V projekt je bilo vključenih 3.380 udeležencev. Več o obeh projektih gl.: http://www.mss.gov.si/si/solstvo/strukturni_skladi/instrumenti_operacije_upravicenci_in_gradiva/ (vrstica Javni razpis za izbor operacij »Sofinanciranje profesionalnega usposabljanja strokovnih delavcev v vzgoji in izobraževanju za prepoznavanje in preprečevanje nasilja v letih od 2010 do 2012«).

Otrokove pravice

Na dan obeležitve 20. obletnice sprejema Slovenije v Organizacijo združenih narodov je bil izdan prvi slovenski učni priročnik o OZN, ki je namenjen učencem tretjega vzgojno-izobraževalnega obdobja in njihovim učiteljem. Priročnik z naslovom »Skupaj močnejši« je plod sodelovanja Ministrstva za zunanje zadeve, Ministrstva za izobraževanje, znanost, kulturo in šport ter Informacijskega urada OZN na Dunaju (UNIS). Gre za pomemben prispevek k širjenju znanja in vedenja o OZN, njeni vlogi, ciljih, pomenu in dosežkih na vseh področjih njenega delovanja - od človekovih pravic, trajnostnega razvoja do miru in varnosti. Učni priročnik o OZN so prejele vse slovenske osnovne šole, za širšo javnost pa je dostopen tudi v splošnih knjižnicah širom Slovenije. 3. junija 2013 je bila predstavljena tudi spletna stran Skupaj močnejši, ki predstavlja prvo specializirano spletno stran o OZN za mlade. Ministrstvo za zunanje zadeve s projektom Skupaj močnejši izpostavlja pomen seznanjanja mladih s cilji in delovanjem OZN in si prizadeva za dejavno udejstvovanje mladih, ki pomembno prispeva k izgradnji miroljubne in vključujoče družbe.

Med avgustom 2011 in majem 2013 je Slovenija v Moldovi izvedla izobraževanje šolskih delavcev za pomoč otrokom z učnimi težavami in otrokom, ki živijo v neprimernih socialnih razmerah. Deset lokalnih strokovnjakov je pod vodstvom slovenskih strokovnjakov preneslo znanje in prakse na skupino 40 učiteljev in drugih šolskih delavcev iz 29 šol ter 10 lokalnih strokovnjakov. V okviru projekta se je pomagalo približno 5.000 otrokom, od tega 2.000 romskim. Učitelji in šolski delavci so poročali o izkušnjah pri vsakodnevni uporabi pridobljenega znanja in posredovanju znanja, z uporabo pridobljenih znanj in izkušenj pa nadaljujejo tudi po zaključku projekta. Dodatno sta se v letu 2012 sofinancirala še dva manjša humanitarno-razvojna projekta, in sicer projekt o pripravi mladih na aktivno državljanstvo v Pridnjestrovju, Moldova, in projekt o ozaveščanju otrok o njihovih pravicah, izveden na podlagi metodologije projekta 'Naše pravice'.

V okviru projekta e-pravosodje in za realizacijo predloga 35. člena Konvencije Sveta Evrope o zaščiti otrok pred spolnim izkoriščanjem in spolno zlorabo, je Ministrstvo za pravosodje v letu 2011 v 11 otroku prijaznih sob na Centrih za socialno delo namestilo videokonferenčno opremo. Projekt je bil izveden v sodelovanju z MDDSZ ter nevladno organizacijo Beli obroč. Z videokonferenčno opremo je mogoče prenašati pogovor z otrokom, žrtvijo kaznivga dejanja (nasilje, spolna zloraba), v razpravno dvorano, kjer so lahko prisotni sodnik, tožilec, osumljeni, in ostali, otroku pa ni potrebno hoditi na sodišče. Hkrati je mogoče v realnem času posredovati vprašanja strokovnjaku, ki opravlja razgovor/intervju z otrokom ter na ta način pridobiti čim več informacij od otroka. Razgovor z otrokom se lahko posname, kar pomeni, da se posnetek intervjuja lahko uporabi v nadaljevanju postopka ali v morebitnem paralelnem postopku. Na ta način se izognemo sekundarni viktimizaciji otroka. Ministrstvo za pravosodje je v okviru neformalne delovne skupine, pripravilo tudi Priporočila za izvajanje razgovorov z otroki s pomočjo videokonference in drugimi tehničnimi sredstvi.

Mediacija

Preprečevanje konfliktov in mediacija kot sredstvo mirnega reševanja sporov predstavlja eno izmed pomembnih zunanjepolitičnih prioritet Slovenije. Pomembno je zavedanje, da se mora vzpodbujanje kulture mirnega sobivanja in strpnosti začeti doma in na vseh nivojih družbe. Slovenija posveča posebno pozornost mediaciji, ki je eden od načinov mirnega reševanja sporov. Imamo zelo razvejano strukturo civilne družbe in dobro delo na področju šolske in vrstniške mediacije, ki se izvaja v vrtcih, osnovnih in srednjih šolah in ki pomembno prispeva k zmanjševanju nasilja in razumevanja pomena spoštovanja človekovih pravic in različnosti. To, da je potrebno nesoglasja reševati s pogovorom, razumevanjem in iskanjem skupnih rešitev velja tako za države kot tudi za posameznike – odrasle in otroke.

Ozaveščanja o holokavstu

V letu 2013 je Ministrstvo za zunanje zadeve v sodelovanju z Ministrstvom za izobraževanje, znanost in šport, Zavodom Republike Slovenije za šolstvo in nekaterimi priznanimi slovenskimi akademiki pripravilo in izvedlo projekt ozaveščanja o holokavstu. V prvi fazi je bila opravljena raziskava poznavanja tematike pri devetošolcih, v drugi fazi pa je bila izdana knjižica »Neznane sledi: Judovstvo, antisemitizem in holokavst v slovenski zgodovini«. Namen knjižice je bilo mladino bolj ozavestiti o posledicah holokavsta za slovensko judovsko skupnost. Knjižica predstavi zgodbe treh slovenskih judovskih deklic v holokavstu in s tem mladim plastično prikaže nevarnosti, ki jih predstavlja dopuščanje ali spodbujanje rasizma, antisemitizma in katerekoli druge oblike nestrpnosti. Knjižica je bila razdeljena vsem slovenskim osnovnim šolam, kot tudi splošnim knjižnicam v Republiki Sloveniji, na voljo pa je tudi v elektronski obliki na spletnih straneh MZZ in ZRSŠ.

Pravice starejših

Projekt Simbioza je primer dobre prakse medgeneracijskega izobraževalnega programa, ki ga je podprlo tudi Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport. Osnovno poslanstvo Simbioze je krepitev sodelovanja in prenos znanja med generacijami, s čimer se spodbuja vseživljenjsko učenje. Cilj projekta je dvig računalniške pismenosti starejše generacije in ozaveščanje starejših za moderna komunikacijska sredstva in družbena omrežja. Prostovoljci, ki so večinoma mladi, starejšim na njim prijazen način pomagajo pri (prvem) stiku z računalnikom, internetom, mobilnimi in drugimi modernimi telekomunikacijskimi napravami. Projekt tako mlajši generaciji omogoča promocijo vrednot prostovoljstva, odgovornosti in proaktivnega doprinosa in odnosa do družbe ter lastne prihodnosti, starejši generaciji pa daje priložnost za vključitev v vseživljenjsko učenje in s tem dvig ravni kakovosti svoje življenja s polno vpetostjo s hitrim razvojem tehnologije 21. stoletja. Projekt, v katerem sodelujejo številna društva upokoencev, izvaja Zavod Ypsilon.

Genocid, hudodelstva zoper človečnost in vojna hudodelstva, odgovornost zaščititi

Vlada RS je 27. marca 2014 ponovno ustanovila Stalno koordinacijsko skupino za mednarodno humanitarno pravo, ki se je sestala na 1. seji 29. maja 2014.

Na področju mednarodnopravne pomoči in izročitev obstaja pravna praznina, ki se je pokazala v primerih izvajanja sodnih postopkov proti tujim državljanom oz. osebam, ki so v tujini zagrešila kazniva dejanja. Gre predvsem za sojenje domnevnim storilcem genocida, hudodelstev zoper človečnost in vojnih hudodelstev v nekaterih evropskih državah, ki so jih te osebe zagrešile v tujini. Pregon takšnih kaznivih dejanj je zato izjemno težka naloga, ki zahteva tesno sodelovanje z organi pregona drugih držav. Če bi obstajala mednarodna pogodba, ki bi urejala sodelovanje držav na področju mednarodne pravne pomoči v kazenskih zadevah (MLA) in izročitvi, bi bile države oz. njihovi organi pregona bistveno bolj učinkovito preganjati mednarodna hudodelstva, to bi bilo smiselno tudi z vidika načela komplementarnosti Rimskemu statutu Mednarodnega kazenskega sodišča, saj bi omogočila, da države pregon storilcev najhujših zločinov uspešno izpeljejo doma. Slovenija, Belgija, Nizozemska in Argentina zato delajo na pobudi za izboljšanje mednarodnega okvirja za mednarodno pravno pomoč in izročitvi pri preiskavah in sojenjih v primerih najhujših kaznivih dejanj, še posebej genocida, hudodelstev zoper človečnost in vojnih hudodelstev. Pobuda je bila že predstavljena mednarodni skupnosti v okviru Komisije za preprečevanje kriminala in kazensko pravičnost (CCPCJ).

Vlada Republike Slovenije je na svoji 34. redni seji 17. 10. 2012 imenovala kontaktno točko za Odgovornosti zaščititi. Kontaktna točka o svojem delu enkrat letno poroča Vladi Republike Slovenije. Slovenija je z namenom povečati zavedanje držav v regiji in jih spodbuditi k širši razpravi o

odgovornost zaščititi v aprilu 2013 skupaj z Global Centre for the Responsibility to Protect soorganizirala prvo evropsko regionalno srečanje kontaktnih točk za odgovornost zaščititi, ki so se ga udeležili predstavniki 31 držav, mednarodnih in regijskih organizacij ter predstavniki NVO.

Invalidi

Kot primer dobre prakse velja izpostaviti projekt »Muzej v znakih«, ki ga je izvedel zavod Racio Social v sodelovanju z Zvezo društev gluhih in naglušnih Slovenije in regijskimi društvi gluhih in naglušnih v letih 2010-2011. Projekt je bil sofinanciran na Javnem razpisu za izbor razvojnih projektov za dvig zaposljivosti ranljivih družbenih skupin na področju kulture in podporo njihovi socialni vključenosti v okviru Evropskega socialnega sklada. Muzejska dejavnost in razstave imajo namen širiti in približati izobraževalno in kulturno dejavnost vsem ljudem. Toda vsi v družbi nimajo enake dostopnosti do informacij in kulturnih dobrin zaradi svojih omejitev. Številni muzeji tako v Sloveniji kot v tujini v sklopu svojih razstav uporabljajo video vodnike in projekcije, ki pa so za gluhe in naglušne osebe praktično neuporabne. Gluhim in naglušnim osebam, so obiski v muzejih in na razstavah brez stalnega spremljanja tolmača slovenskega znakovnega jezika praktično nemogoči. Tudi tiskano gradivo, katalogi in vodiči po razstavah so pogosto napisani v strokovnem, preveč abstraktnem in zato gluhih osebam nerazumljivem jeziku. Projekt Muzej v znakih je namenjen usposabljanju gluhih in naglušnih brezposelnih invalidov na področju dostopnosti kulture na primeru multimedijske prilagoditve dostopa po razstavi »PO SLEDEH ANTIČNE EMONE – vodnik po najznamenitejših lokacijah nekdanjega antičnega mesta na tleh današnje Ljubljane« razumevanju gluhih in naglušnih invalidov.

Kot primer dobre prakse na področju celovitega in usklajenega delovanja na področju uresničevanja človekovih pravic invalidov velja predstaviti projekt 'Občina po meri invalidov', ki ga od leta 2003 izvaja Zveza delovnih invalidov Slovenije. Lokalna skupnost, ki želi kandidirati za to priznanje mora opraviti analizo stanja in izdelati konkreten celovit načrt delovanja ter nato vsako leto poročati o uresničevanju tega načrta Zvezi delovnih invalidov Slovenije. Do sedaj je to priznanje dobilo že 17 občin, med njimi tudi dve največji mesti, Ljubljana in Maribor.

Reševanje sodnih zaostankov

Pomembna je uvedba celostnih informacijskih rešitev v pravosodju, predvsem skoraj popolne informatizacije sodnih vpisnikov v okviru t.i. Data Warehouse Vrhovnega sodišča RS, ki kot orodje omogoča poročanje, sledenje, analizo in načrtovanje. Vrhovno sodišče RS je namreč na podlagi dolgoletnih lastnih izkušenj in izkušenj prenesenih iz poslovnega sveta razvilo inovativno integrirano rešitev za poslovno obveščanje (*Business Intelligence*) pri upravljanju sodišč, s pomočjo katere lahko vodilni v pravosodju tvorijo ustrezne razvojne strategije ter sprejemajo hitre in kakovostne odločitve – projekt PSP. Slednji je sestavljen iz že omenjenega Podatkovnega skladišča (Data Warehouse) in Predsednikovih plošč. Zajema vse procese, tehnologije in orodja, ki so potrebni za pretvorbo podatkov iz sodnih vpisnikov v informacije o poslovanju. Šele na podlagi teh informacij pridemo do znanja, vedenja, s katerim lahko izdelamo načrt ali sprejememo odločitev, ki bo ugodno učinkovala na poslovanje sodišč, hkrati pa lahko učinke sproti in zanesljivo merimo. Izgradnja centralnega Podatkovnega skladišča, ki podatke iz različnih izvornih sistemov (t.i. podatkovnih virov) poenoti in standardizira, omogoča njihovo enostavno uporabo in nadaljnjo kvantitativno ter kvalitativno obdelavo. Predsednikove plošče (President's Dashboards) pa predstavljajo interaktivno in dinamično analitično orodje, ki omogoča (vizualno) spremljanje in obdelavo podatkov iz podatkovnega skladišča. Predsedniki sodišč do storitve dostopajo prek svetovnega spleta in tako kar najhitreje pridejo do bistvenih podatkov o poslovanju sodišča. Poglavitni cilji (učinki) projekta PSP so: hitrejše reševanje zadev in odprava sodnih zaostankov, izboljššan nadzor nad poslovnimi procesi sodišč, primerljivost dela sodišč, učinkovitejše reševanje starejših zadev, pomoč pri oblikovanju enotne sodne prakse, učinkovito načrtovanje in izenačevanje kadrovskega virov za posamezna sodišča ter racionalizacija porabe sredstev. Podatkovno skladišče je tudi edini in uradni vir podatkov za statistično poročanje, upravljanje in spremljanje poslovanja sodišč. Projekt PSP, ki je bilo v bistvenem financirano iz EU sredstev, je bilo kot primer dobre prakse že priznано tako s strani Evropske komisije kot Sveta Evrope ob podelitvi prestižne nagrade za odličnost v pravosodju, *Crystal Scales of Justice* v letu 2012.

SEZNAM OPOMB

-
- ¹ Uradni list RS št. 91/2011, KZ-1B
- ² Uradni list RS št. 62/2010, 40/2011, 40/2012-ZUJF, 57/2012-ZPCP-2D, 14/2013
- ³ Uradni list RS št. 61/2010, 40/2011, 110/2011-ZDIU12, 40/2012-ZUJF, 14/2013
- ⁴ Uradni list RS št. 99/2013
- ⁵ Uradni list RS št. 99/2013
- ⁶ Uradni list RS št. 58/2011
- ⁷ Uradni list RS št. 90/2013
- ⁸ Uradni list RS št. 90/2013
- ⁹ Uradni list RS št. 41/2011
- ¹⁰ Uradni list RS št. 60/2010
- ¹¹ Uradni list RS št. 21/2013
- ¹² Uradni list RS št. 14/13
- ¹³ Uradni list RS št. 40/12 - ZUJF
- ¹⁴ Uradni list RS št. 91/13
- ¹⁵ Tematika je podrobneje predstavljena v poglavju 2.4 III. dela poročila.
- ¹⁶ Uradni list RS št. 50/10
- ¹⁷ Tematika je podrobneje predstavljena v 6. poglavju III. dela poročila.
- ¹⁸ Uradni list RS št. 99/13
- ¹⁹ Uradni list RS št. 11/11 - uradno prečiščeno besedilo, 98/11 - odl. US, 83/12, 111/13 in 114/13 - odl. US
- ²⁰ Uradni list RS št. 50/11 in 57/11 - popr.
- ²¹ Uradni list RS št. 26/2014
- ²² Uradni list RS št. 87/11
- ²³ Uradni list RS št. 45/2010
- ²⁴ Uradni list RS št. 14/2007, 46/2010 – Odl US, 40/2012 – ZUJF in 100/2013
- ²⁵ To pomeni, da se od leta 2009 in 2010 določene pomembne kategorije sodnih zadev prej štejejo za sodni zaostanek. Tako so določene sodne zadeve, ki so se pred spremembo metodologije štete za sodni zaostanek, če so bile v »sodnem sistemu« 18 mesecev, po novi metodologiji štete za sodni zaostanek tudi, če je od njega prejema preteklo več kot 6 mesece, v nekaterih primerih celo, če so starejše od treh mesecev.
- ²⁶ Uradni list RS št. 96/2009
- ²⁷ Uradni list RS št. 110/2006 UPV-1
- ²⁸ Uradni list RS št. 70/2006
- ²⁹ Uradni list RS št. 36/2009 in 21/2013 - ZDR-1
- ³⁰ Uradni list RS št. 94 /2010
- ³¹ Uradni list RS št. 87/2011
- ³² Uradni list RS št. 33/2007
- ³³ Zakon o lokalni samoupravi, Zakon o lokalnih volitvah, Zakon o evidenci volilne pravice, Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja, Zakon o osnovni šoli, Zakon o vrtcih, Zakon o medijih, Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo, Zakon o knjižničarstvu, Zakon o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja, Zakon o Radioteleviziji Slovenija, Zakon o financiranju občin, Zakon o varstvu kulturne dediščine, Kazenski zakonik Republike Slovenije, Zakon o javnem interesu v mladinskem sektorju, Zakon o Slovenski tiskovni agenciji.
- ³⁴ Uradni list RS št. 7/2011
- ³⁵ Uradni list RS št. 16/2008
- ³⁶ Uradni list RS 15/2013
- ³⁷ Uradni list RS 41/2009
- ³⁸ Projekt je podrobneje predstavljen pod dobrimi praksami.
- ³⁹ Uradni list RS št. 50/2010
- ⁴⁰ Uradni list RS št. 50/2010
- ⁴¹ Strategija reševanja romske tematike v Mestni občini Novo mesto za obdobje 2013-2020, <http://www.novomesto.si/si/obcina/?id=10930> (21. 1. 2014).